

I Tractatus de arte bene vivendi Beneq; moriendi.

• I E H A N • P E T I T .

Artis benemoriendi perutilis tractatus feliciter Incipit.

Um de presentis exilij miseria mor-
tis trāitus, ppter moriendi imperi-
ciam multio/nō solum laicis, verum
etiam religiosis atq; deuoris diffi-
lis multumq; periculosus immo eciā
terribilis et horribilis valde plurimū videatur: id
circo in presenti materia que de arte moriendi est.
sequens brevis exortationis modus, est circa eos
mari:ne qui in mortis articulo sunt constituti men-
tis intuitu & subtili cōsideratione notādus seu per-
pendendus: eo q; modus iste generaliter omnibus
catholicis ad artē & noticiā bene moriendi conqui-
rendā plurimi valere & prodesse potest.

CSequitur diuisio libri.

Qontinet autē materia ista sex particulas,
quarū Prima est de laude mortis sciēcia
q; bene moriēdi. Secūda exortationes mo-
rienciū cōtinet. Tercia interrogations. Quarta
quādā instructionē seu informationē cū obsecratio-
nib;. Quinta exhortationes. Sexta continet ora-
tiones dicēdas sup agonizantes ab aliquo assisten-
ciūm agonizantib; et fideli.

a 15

CPrima particula de laude mortis est / et sciencia bene moriendi.

Quam oīm terribiliū mors corporis sit terribilis sicut ast phisicū ī ūcio ethicoꝝ mors īnā sic tāto ē horribilior atqꝝ detestabilior q̄to sis corpore ē nobilior atqꝝ prestancior dicēte ppheta. Mors pctōrū pessima. Sed in his nichilominus eod propheta attestante preciosa est in cōspectu dñi mors sc̄tōrū eius. qualicūqꝝ eciam morte corporali moriantur. Nec solū p̄ciosa mors est mors sc̄tōrū martyrū: verūtiā aliorū sc̄orum siue iustorū bonorū atqꝝ christianorum: necnon et pctōꝝ quātūcūqꝝ malignorū vere contritorū / et in vera fide et sancte matris ecclesie unitate morientium. sc̄d illud apo. xi. Beati mortui qui in domino moriuntur. Propter quod diuina sapientia ait Justus si morte preoccupatus fuerit in refrigerio erit. Sitn moriturus in tentatiōibus atqꝝ oīlis in mortis agonia sibi necessariis constanter atqꝝ prudenter se tenuerit atqꝝ rexerit quemadmodū in sequentibꝝ manifestat dei adiutorio saluus erit.

CDescriptio mortis.

Atideo de laude mortis dūt arat bonorū q̄ dē sapientē sic ait. Mors nichil aliud ē nisi exitus de carcere finis exiliī. depositio oneris grauissimi corporis oīz egreditudinū ēniatio oīz piculorū euasio oīz malorū p̄fūptio. oīz viclorū

dīrruptio. debitū naturalis solutio /redit⁹ in patriā
ingressus in regnum. Unū eccl. viij. Melior est dies
mortis die nativitatis. Qd̄ nimirū de bonis etelec-
tis tñmō est intelligendū. qz malis atqz reprobis/
nec dies mortis/nec dies nativitatis bona dicit de-
bet. Quapropter bonus xpianus/imo etiā p̄ctōr
quilibet vere cōtritus et fidelis de morte corporali
eciā qualicūqz de causa sibi illata contristari nō dīz
neqz p̄turbari/neqz ipsā p̄timescere: sed sp̄te et vo-
luntarie mentis ratione q̄ sensualitatiqz dñatur
mortē suscipiat atqz sufferat patienterqz sustineat
suāqz in hac re volūtate plenarie dñine cōformās
et cōmittēs volūtati ut tenetur. si tñ bene et secu-
re egredi hinc voluerit atqz mori. quodam sapiente
sic dicente. Bene mori: est libēter mori. Unū subdit
Ut satis vixerim/nec anni/nec dies sufficiunt: sed
animus. Nec ille. Cum igitur ex debito atqz iure
naturali oēs mori necesse sit: immo et oīno opore
at:qñ/ et qualiter. et ubi deus om̄ps voluerit cūqz
ipsius dei voluntas semper et ubiqz bona sit. cassio
doro attestante in libro collationum. fidelissimus
deus oīa que videntur vel aduersa vel prospera/
nostris utilitatibus dispensat: magis est pro suorū
salute et commodo. puidus atqz sollicitus. q̄ nos ip-
si sumus pro nobis. Cūqz mortē corporalē et gene-
rale in subterfugere: eudere atqz euitare inimime
valeamus: idcirco mortem ipsam etiam sensualita

te recalcitrante ex mentis ratione bene disposite
voluntarie et libeter absq; murmure et contradictione quādo deus voluerit debem⁹ acceptare. Unde
seneca. feras non culpes quod imutare nō vales.
Et iterū dicit idē. Si vis ista quibus virginis effu-
geres: non valebis. Sed ut alius ait. Propterea ut
homo christianus bene et secure moriatur: necesie
est ei ut mori sciat. ¶ Nota qđ est scire mori. Scire
autem mori ut quidem sapiens ait. est paratum ha-
bere cor et animam om̄it p̄ ad suppna ut q̄nīcūq; mors
veniat. paratum cum iuenerit. et absq; retractioe ea
recipiat: quasi qui socij sui dilecti aduentum deside-
ratū expectat. Hec ille. Hec est sciencia utilissima
in qua religiosi precipue magis q̄ seculares sine in-
termissione quotidie atq; continue sollicitus stude-
re debet: ut cā veraciter apprehendat: cū p̄sertim re-
ligionis. stat⁹ idipz exigat et reqrat. q̄ q̄ eciā qlibet
secularis clericus et laicus siue ad moriendū para-
tus et dispositus fuerit siue non: nichilominus obe-
dire deo tenetur qñ ei mandatur. Debet itaq; non
solum religiosus. verum etiam quilibet christianus bo-
nus et deuotus qui bene et secure mori desiderat ta-
liter vivere et se habere. ut oī hora quādo deus vo-
luerit mori possit: et ita vitam debet habere in paci-
encie et mortem in desiderio. exēplo pauli apliqui-
at. Cupio dissolui et esse cū xp̄o. ¶ Hec de sciēcia
moriendi dicta sufficiant.

Scđa particula de temptatione extremis

Prima tentatio. de fide in articulo mortis.

13

Sciendū scđo q̄ i extremie morituri grauſores habēt tentatiōes: quales in vita sua nūq̄ habuerūt. Sūt autem h. uisimodi temptationū generaliū quinqꝫ p̄incipales. Querū prima est in fide. eo q̄ fides totius salutis n̄ se extat ſūdamentū. teste apostolo qui ait. ſūdamentū aliō nemo potest ponere. Unū augustinus. fides est oīz bonoꝫ ſūdamentū & humane salutis inicium. Et iterum dicit apl's. Impossibile est sine fide placere deo. Unde. io. iii. qui non credit iam iudicatus est. Cū ligſtū talis tantaꝫ in fide extat vis. vt sine ea nullus oīno ſaluus eſſe poſſit: diabolus totis viribus hominem in extremis laborantem ab ea tota-liter auertere uitit. vel ſaltem ad dubitādum in ea aut aliquib⁹ errorib⁹ ipſum decipere laborat. Bonus aſit xpianus nō ſolū p̄incipales fidei arti-culos. verū etiā toti ſacre scripture in oībus & per omnia tenetur credere ad mia⁹ implicite sancteꝫ romane ecclesiæ ſtatutis ſubiectus eſſe & in his fir-miter perinanere atq̄ mori. Alioquin q̄ cito in ali quo premissorū errare incipit: tam cito deuiaſa via vite et ſalutis. Sciendū tamen q̄ in tentatione illis atq̄ aliis ſequentib⁹ diabolus nulli oīno quādiu liberi arbitrii uſum bene dispositū rationi habue-rit uſiſ ſponte ei cōſenſerit: aliqua tēratio poterit

præstere. nequaquam igitur bonus catholicus dyabolí illusiones / et terrores atque persuasiones oīno time re debet quā mendax est. et pater eius: veritate attestāte. sed firmissime in vera fide ac sancta matris ecclesie unitate et obediēcia viriliter perseuereret atque moriāt. Est autē utile et bonū sicut in quibusdā religionibus fieri solet. ut symbolum fidei circa agonizantes alta dicāt voce. pluresq; repetaāt: ut per hoc infirmus ad fidei cōstānciā animet · et ab eo demones qui illud audire nequeūt elongent. Porro ad vere fidei constānciā etiam p̄cipaliter aīare in firmū debet fides antiquorum fidelium abraham yslac et iacob. Similiter fides infidelium: ut iob moab et similiū. ac etiā fides ap̄lōꝝ necnon inumerabilū martyrum confessorū et virginū. Nam per fidē omēs antiqui et moderni deo placuerunt: quā ut supra dictum est. Impossibile est sine fide placere deo. Item etiam ad idem inducere debet infirmū duplex utilitas fidei. Una est q; vera fides oīa potest. teste dñō iesu xp̄o in euangelio. Oīa possibilia sunt credenti. Alia est q; vera fides oīa impletat. sicut idem dñs ait. Quicquid orantes petitis credite et accipietis. eciam si dixeritis huic monte hinc tolle. Sic montes caspij petenti alexandro magno adunati sunt.

**C De secunda tentatione
in articulo mortis.**

Secunda tentatio est desperationo, que est cō
tra spē atq; p̄fidēciā quā homo debet ha
bere in deū. Cū em̄ infirm⁹ doloribus cru
ciatur in corpore: tūc diabolus dolorē dolori sup ad
dit obiciēdo sibi pctā sua, modis quibus potest: vt
eū ad desperationē inducat. In sup etiā scđm inno
centiū papā. terciū in libro. iij. de vilitate cōditiōis
humane quilibet homo tam bonus q̄ malus, ante
quā aīa eius de corpore egrediatur videt christū in
cruce positū ad exultationem ⁊ laudē bonoꝝ ⁊ ad
confusionē maloꝝ. vt erubescāt se fructū redeinp
cionis non habere. Sciendū insup q̄ diabol⁹ pctā
presertim nō confessā, que homo cōmisit. in agone
representat. vt eum sic in desperationē trahat, sed
propter hoc nullus de venia debet desperare: etiā
si tot latrocinia furt⁹ homicidia p̄petrasset. quot
sunt maris gutte ⁊ barene. etiā si de eisdē prl⁹ nūq̄
aliquam egisset penitēciā, nec ea cōfessus fuisset
nec etiam modo ad confitēdum ea haberet faculta
tem. Nichilominus desperare non debet, nam in
tali casu sufficeret sola vera contritio interior. teste
psalmista. cor contritum et humiliatum deus non
despicies. et ezechiel ait. quacunq; hora peccator
ingemuerit: saluus erit. Un̄ bernard⁹ ait. Maior
est dei pietas q̄ quevis pctōrum iniq̄itas. Et Au
gustinus sup ioannem. Anemine desperādum est:
dū in hac vita manet. Solum enim desperationis

crimen est quod mederi non potest. Unde et idem Augustinus. Non nocent mala preterita: si non placet. Nullus igitur desperare debet: etiam si solus totius mundi pater commisisset. In casu etiam quo ei constaret quod de numero damnatorum esset in nullus propter hoc desperandus esset eo quod propter desperationem nichil aliud agitur. nisi quod per eam deus piissimus mortaliter offendit: et per tantum alia fortius grauatur. pena quam eterna usque ad infinitum augmentatur. Proinde ad confidentiam veram quam principue infirmus ad deum debet habere in agone: inducere debet eum dispositio Christi in cruce: de qua dicit bernardus. Quis non rapietur ad spem: nec ad impetratam fiduciam. si attendat in cruce Christi dispositionem: vide caput inclinationis: os ad osculandum: brachia extensa ad implexandum: manus perforatas ad largendum: latus aperium ad diligendum et totius corporis extensionem ad totum se impendendum. Hec ille. Nullo ergo modo quisque desperare debet: sed in deo plenarie confidere. Nam hec virtus valde est laudabilis magnorum meritorum coram deo. de qua hortatur apostolus dicentes. Nolite amittere confidentiam vestram que magnam habet remunerationem. Preterea nullus peccator etiam quamcumque magnus de venia debet desperare. Exemplum enim habemus evidenter in petro Christus negante. In paulo Christum etiam persequente. In matheo et zacheo publicanis. In maria magda-

lēna peccatricē. Et in muliere in adulterio deprehensa. In latrone pendēte iuxta xp̄m. Et in maria egipciaca; necnon in multis p̄tōribus facinorosis atq̄ sceleratis. Versus de maria magdalena. Sū magdalena peccāti sum via vera. Sū lux. sū speculū. crimen ad oē susū. Non desperetis: vos qui pecare soletis. Exēploqz meo: vos reparate deo.

Tercia tentacio de impaciencia.

Tercia tentatio est de ipacientia. que est cōtra caritatē: qua tenemur deum diligere sup oīa. Nā morturis maxim⁹ dolor capitis accidit his precipue qui non morte naturali q̄ rara est. sicut maxime docet experientia: s̄ frequēter ex accidētib⁹. puta febre/ vel apostemate. aut alia iſir mitate graui et afflictiva atqz longa dissoluuntur. Que quidē infirmitas plerosqz & precipue ad mortem indispositos & iuste moriētes. ac defectū vere caritatis habentes adeo reddit ipaciētes atqz efficiēt murmurantes: vt pluries ex nimio dolore et impacientia amētes & iſesati videāf: sicut sepe visū ē multis. Ex quo vere constat q̄ tales utiqz in vera caritate deficiunt. teste hieronimo qui ait. Si q̄s cum dolore egritudinē/ vel mortē suscipit: signū est quod deum sufficienter non diligit. Necesse est ergo omni homini qui bene mori voluerit: vt in qualibet infirmitate quantumcuqz afflictius / longa vel breuiante mortem & in morte non murgiuret.

eo q̄ teste gregorio in moralibus. Justa sunt cūctas
que patimur et ideo valde iniustū est si de iusta passi-
one murmuramus. q̄q̄ patientis sit scđm illud luce
In pacientia vestra possidebitis aīs vestras. Noz
sicut per patientiā aīa possidetur atq̄ custoditur:
sic per ipacientiam atq̄ murmurationē pdit atq̄
cōdēnatur. teste gregorio in omelias quīsic ait. Re-
gnū celorū nullus murmurans accipit. Quod sūt
albertus magnus de veracōtritioē dicit. vere con-
tritus ad omnē afflictionē infirmoꝝ et punitorum
letāter se offert ut possessa deo satissimacere possit
digne: q̄ tomagis infirmus quisq; suā propriā infir-
mitatē solam multis aliis infirmitatibus sine com-
paratione leuiores debet patienter et libenter su-
stiner: cū infirmitas presertim ante mortē sit quā
si quoddam purgatoriū cum toleratur ut oportet:
quando videlicet pacienter libenterq; cū gratitu-
dine toleratur. Nam secūdum albertum nō solum
gratitudine indigemus in his que sunt ad nostram
consolationē: sed etiam in his que sunt ad nostram
afflictionem. Unde gregorius. Diuina em̄ dispen-
satione agitur: ut prolixiori vicio prolixior egritu-
do adhibetur vel coaptetur. Dicat ergo quisq; in-
firmus et precipue moriturus cum augustinō hic se-
ca. hic vere. ut in eternū michi parcas. Unde et gre-
gorius. Misericors deus tēporalem severitatem
adhibet. ne eternā inferat vltionem. Cum autem

tentatio ista militet cōtra caritatem sine qua oīno
nulla potest esse salus: eo q̄ caritas vera patiēs est
atq̄ oīa suffert. teste aplo. vbi studiose notandum
atq̄ pōderādū extat q̄ cū dicit oīa nichil penit⁹ ex-
cipit. Om̄es igitur corporis egreditudines sine mur-
mure et difficultate mētis ratione tolerande sunt.
Unde augustinus dicit. volenti vel amanti nichil
est difficile. neq̄ impossibile.

¶ Sequitur de quarta tentatione scilicet de vana gloria.

Quarta tentatio est sulpicius complacentia
que est superbia spiritualis. p̄ qā diabolus
deuotis atq̄ religiosis ⁊ perfectis magis
infestus est. Cū enim hominem ad deuiciadū a fide aut ad
desperationem vel impaciētiā non potest induce-
re: tunc agreditur eum persulpicius cōplacētiā
tales in eum iactans cogitationes. O q̄ firmus
es in fide q̄ fortis in spe. et q̄ constans in paciēcia.
o q̄ multa bona es operatus. et huiusmodi. Sed
contra hoc dicit ysidorus. Non te arroges. non te
iactes. non te extollas insolenter. nichil de te pre-
sumas. nichil bonitatis tuae. nā tanta sulpicius pos-
set esse complacentia ut per hanc homo damnaret
Unde gregorius. Quisquis reminiscendo bonum
quod gessit. dum se apud se erigit: apud autorē hu-
miliatus cadit. Debet igitur moriturus caut⁹ esse

eum per superbiam sentit se tentari: ita ut se tunc
humiliet atq; deprimat sua peccata cogitādo: et q̄
ignorat an odio vel amore dignus sit. Ne autē def-
peret nichilominus cor suū ad dēū dirigere per spē-
ctū et dei misericordiam que est sup omnis opera eius
cogitando atq; ponderādo: et q̄ fidelissimus deus
qui est veritas infallibilis iurando per prophetam
repromisit dlcēs. Vnuo ego dicit dñs. nolo mortem
peccatoris: sed magis ut cōuertatur et viuat. Imi-
tetur ergo homo beati anthoniā cui diabol⁹ dicit
Anthoni. tu me vixisti. qn̄ enim te volo exaltare: tu
te deprimis. et cum te volo deprimere tu te eriges
Sic ergo faciat vnuusquisq; siue san⁹ siue infir⁹
et victus est diabolus.

¶ Sequitur de quinta tentatione sc̄z
de delectatione mundanorum.

Quinta tentatio que magis seculares atq; car-
nales infestat: est nimis occupatio t̄paliū
atq; exterioꝝ circa uxore liberos amicos
carnales atq; diuicias et alia q̄ iordiate in vita sua
dilexerunt. Nā q̄ bene et secure mori voluerit: deb̄z
oīa tēporalia et exteriora simpliciter atq; totaliter
postponere et se deo plenarie totum cōmittere. vñ
scotus super quarto sēteniarū dicit. Si quis infir-
mus cū se videat iam mortuū vult mori: et plane
consentit in mortē ac si eā per se elegisset: satifacit
pro omnibus venialibus peccatis īmo confert ali-

quid ad satisfacēdām p̄pctis mortalib⁹. Qua-
propter utile est, atq; oīno necessarium est in mor-
tis articulo voluntatem suam per oīa conformare
diuine volūtati vt oportet. Raro aut̄ aliquis secu-
laris vel carnalis etiā religiosus vult se ad morte⁹
disponere, aut qđ deterius est qđq; de hac re audi-
re: etiā cū iam ipse de facto agonizat sperā⁹ se euas-
surū, quod reuera periculosisſimū atq; absurdissi-
mū est in hoīe christiano. vt dicit cancellarius pari-
stensis. ¶ Notandū vero qđ diabolus in omnibus
predictis tentationibus hoīem nequaquam cogere
poterit/nec ei etiā aliquatenus p̄ualere. vt sibi cō-
ficiat quandiu vsū habuerit ratiōis / n̄iſi sponte et
voluerit consentire. qđ certe non solum bono chri-
stiano verametiā cui liber p̄cōri quantūcunq; ma-
gno super oīa cauēdum est. Unde apostolus dicit:
fidelis deus qui non pacietur vos tentari supra id
quod potestis: sed faciet etiam cum tētatione pro-
uentum: vt possitis sustinere. sic dicit glosa fide-
lis deus est. verax in primissis. qui dat uobis resiste-
re potenter/viriliter/et perseveranter: dat poten-
ciam vt vincamus: gratiam vt mereamur: facit pro-
uentum. id est virtutis augmentum. vt possitis su-
stinere ne deficiatis. vincatis quod sit p̄ humilita-
tem. Unde augustinus. Illi non tremūt in formace
qui non habent ventum superbie. humiliet ergo
homo peccator se: vt sub potenti manu dei victo-

riam obtainere possit et auxilium in omni tentatione
egritudine et tribulatione malorum et dolorum
usque ad mortem inclusive.

Tertia particula de interroga-
tionibus in articulo mortis

Deinde sequuntur interrogations que fieri
debent morituris. dum adhuc usum rationis
habet et loquendi. et hoc ideo ut si quis mi-
nus dispositus fuerit ad moriendum de meliori infor-
metur et quod in eodem confortetur. Ille autem interroga-
tiones debet fieri secundum anselmum episcopum hoc mo-
do. Primo queratur sic. frater. Letaris quod in fide
christi moriaris. respondeat etiam. frater. penitet te
non tam bene vixisse sicut debuisses. respondeat etiam.
frater habes emendandi animum si spacium vivendi
haberes. respondeat. etiam. frater crediste non posse
si nisi per mortem christi saluari. respondeat. etiam. Credis
quod pro te mortuus est dominus iesus christus filius dei. res-
pondeat. etiam. Agis ergo gratias ex toto corde de hoc et
respondeat etiam. Age ergo dum in te est anima tua et semper
gratias. et in hac sola eius morte te totum conforte. huic
mortali inuolue. et si dominus deus te voluerit iudicare
dic. Domine mortem domini mei iesu christi oblitio inter-
te et me. et iudicium tuum aliter tecum non contendo. Si
dixerit quod mereris damnationem. dic. Mortem do
minum mei iesu christi oblitio inter te et me. et mala

meritis mea ipsumq; dignissime possiois meritum
offer o pro merito: quod ego habere debuisse. et heu
non habeo. Dicatur iterum. Dñe Mortem dñi mei
Iesu xp̄i pono inter me et iram tuā. Deinde dicat ter
In manus tuas dñe cōmendo spiritum meum. ec.
Et tidi psum si nō potes loqui: dicat conuentus vel
stantes. In manus tuas dñe cōmēdo spiritū eius
et securus moritur nec videbit mortem in eternum
Porro cū interrogatiōes predice. solū personis
religiosis atq; deuotis competere atq; sufficere vi
deantur. tñ debēt oēs christiani siue seculares siue
regulares secūdū cancellariū parisiē modo subse
quenti de suo statu et salute in agone certius atq;
clarior inquiri et informari sic. Primo. Credis oēs
principales articulos fidei. Et insup totis acre scrip
ture per oīa scđm sācioꝝ catholicōꝝ atq; orthodo
xōꝝ sancte ecclie doctorōꝝ expositionem: et detesta
ris omnes hereses et errores atq; supstiōes ab ec
clesia reprobatas ac letaris i super q; in fide christi
sc vnitate matris ecclesie ac obediencie morieris.
Scđo queratur sic. Cognoscis te creare m tuum
sepe et multipliciter atq; grauiter offendisse Nam
per beatū bernardum in canticis sic dicitur. Scio
nemine absq; sui cognitione saluari. de qua nimis
vera salus oritur et timor dñi. quia et sicut initium
est sapientie. ita et salutis. Tercio doles ex toto
corde de omnibus peccatis contra dei maiestatem

amorem atq; benignitatē de malis cōmissis et de
bonis omissis et gracie neglectis: non solū timore
mortis cōturbat⁹ vel pene cuiusq; sz magis ex amo-
re dei et iusticie et caritate quatenus ur deum sup.
oīa diligere. ⁊ petis frat̄ oīb⁹ istis veniā. optās iſu
p̄ corrū illū illū ad cognitionē oblitoru ut de illis
valeas specialiter peitere. Quarto proponis te ve-
raciter velle emēdarī si sup̄iuere debueris. ⁊ nun
q; plus mortaliter te peccare sciēter et p̄posito de
liberato. sed potius oīa q̄tū cūq; cara dīttere. īmo
eciā vitā carnalē pdere aīq; deū pl⁹ velles offendere.
rogas iſup̄ deū ut det tibi grāz hoc p̄positū p̄t
nuandi et nō recidiuādi Quito idulges ex toto cor-
de oīb⁹ q̄ vnq; aliqd nocumētum vbo vel facto tibi
intulerūt atq; offenderūt ob amore ⁊ venerationē
dñi infi iſu christi a quo ⁊ tu veniā spas Petis etiā
fideliter idulgeri ⁊ remitti tibi ab eis quos offendit
st̄i quonismō. Sexto vls ablata restitut ītegraliter
inq̄tū teneris iuxta tuaꝝ facultatū valorē eclā vls-
q; ad oīz bonoꝝ tuoꝝ cessionē ac renūciationē iclu-
siue vbi alias satisfactio fieri nō valeret. Septimo
q̄rak sic. Credis q̄ p̄ te mortu⁹ sit christ⁹: ⁊ q̄ aliter
saluarinō potes nisi per meritū passōis dñi infi iſu
xpi. ⁊ agis etiā de hoc deo grās ex corde q̄tū vales
Quicūq; autē ad pdictas īterrogationes ex p̄scis
bona ⁊ fide nō ficta vere poterit affirmatiō r̄ndere
satis euīdēs argumentuz salutis hz si sic decesserit

qd de numero saluando p erit. Quisq; vero de pmissis ab alio interrogat⁹ nō fuerit. p sertiz cū satis sine ci atq; rari q; hui⁹ artis habeāt sciam: intrase rede at cogens seipz subtili⁹ p siderādo an taliter sit dispositus ut preferēt. eo q; absq; tali dispositiōe nulli oīno pōt eē salus. Qui aut sic disposit⁹ ē ut dictū ē se totū passioni xp̄i recōmēdet et pmittat: et consnuo in q; si possit et infirmitas p miserit cā ruminet atq; meditetur. Nam per hoc omnes diaboli tentationes et in fide maxime superantur.

¶ Quart a particula de i structōibus pro infirmis cū obsecrationsbus.

Dreterea cū scđm gregorium: omnis christi actio nra sit i structio idcirco ea que christ⁹ in cruce moriens fecit eadem cuilibz mortuorum p suo modulo atq; possibilitate in extremis extat facienda. fecit autem christus in cruce quinq;. Oravit enim. Nam dicitur orasse per psalmos istos. Deus deus meus respice in me: et octo sequentes usq; ad versum illū inclusiue. In manus tuas. tc. Item clamauit et fleuit apostolo teste. Animam patrī cōmendauit atq; spiritum tradidit. ut testantur euangeliste. Sic et infirmus in articulo mortis constitutus orare debet saltē corde si non potest vox. Unde yido. Melius est cū silentio orare corde sine sono vocis: q; solum verbis sine itinere m̄bris. Secūdo debet clamare fortiter similiter corde nō

voce. plus enim attendit deus cordis desiderii: q̄
clamorem vocis. Nam vox corde clamare nō est
aliud q̄ remissionem pctōꝝ et vitā eternā fortiter
desiderare. Tercio debet plorare non oculis cor-
poralibus: sed lachrymis cordis sc̄z vere penitēdo
Quarto debet animā deo commēdare dicēdo. In
manus tuas dñe. tc. Quinto spiritum tradat. ut
videlicet moriatur voluntarie volūtati suā in hoc
diuīne conformans volūtati ut oportet. Proinde
q̄diu agonizans loqui et usum rationis habere po-
terit. sequentes dicat obsecrations. Et primo ad
sanctam trinitatem.

¶ Oratio ad sanctam trinitatem.

O Sūma deitas / imensa bonitas / clemētissi-
ma atq; gloriōsissima trinitas / sūma dilec-
tio / amor et caritas miserere mei miserri-
mi p̄tōris tibi em̄ cōmēdo spirituū meū. Item di-
cat ad patrē. Deus me⁹ p̄fissime pater mīaz / mīaz
fac huic paupercule creature et in vltima necessita-
te succurre iam dñe indigenti anime et desolate: ut
non a canibus infernalibus deuoretur.

¶ Item dicat orationem sequentem ad filium.

O Dulcissime et amātissime dñe ieu x̄pe fili-
del v̄lui ob honore et virtutem beatissime
passionis /ube me recipi inter numerꝝ ele-
ctorꝝ tuoz saltatorꝝ et redēptor me⁹ reddo metotū

tibi: ut me non renuas a venia/ repellas a glis tua
Item dñe iesu xpe paradisū tuū postulo nō obvalo
rem meritorū meorū: cū sim puluis et cimis et pctōrū
miserrimus sed in virtute et efficacia tue sāctissime
passionis per quam me miserrimū redimere volui-
sti. et michi paradisum tuo precioso sanguine emere
dignatus es. ¶ Item dicat pluries sepe repetēdo
istum versum ter ad minus. Dirrupisti dñe vincula
mea tibi sacrificabo hostiam laudis. Nā iste vers⁹
secūdū cassiodorum tante virtutis creditur: ut pec-
cata hominū dimittātur si in fine tria repetitione
dicatur. ¶ Item dicat quod sequitur.

¶ Oratio ad eundem.

Domine iesu xpe ppter illam amaritudinē
quā p me sustinere voluisti i cruce maxie
in illa hora qñ sc̄tissima aīa tua egressa est
de corpore tuo: miserere anime mee in egressu suo
¶ Itē post hoc iuocet seriosissime atq̄ instantissime
corde et ore in q̄tū ip̄e valet gloriosissimā virginem
mariam oīm pctōrū efficacissimā atq̄ prōptissimā
mediatrix atq̄ adiutricem sic dicens.

¶ Oratio ad beatam
mariam inuitandam.

O Regina celorū/ mater mīe/ refugisū pctōrū
recōfilia me vnlgentio filio tuo et ei⁹ clemē
tiā p me idigno pctōre i spella. vt ob amo-
rē tui mea dicitat crīmīa pducē ad gliaz suā Deide

vites sanctos angelos precibus sic inquietos.

Oratio ad angelos invitandos.

Spiritus celorum angelorum beatissimi assistite mi-
cti: quodso migrati ex hoc scolo. et potenter me
eripite ad omnes adversariorum meorum insidiis
et aiaz meam in vestrum portum assumite. tuorum principium
angele bone custos meus. nichil a domino deputatus.
Deinde apostolos martyres confessores atque virginines
specialiter in illos secundum atque secundas: quos vel quas dominus
sanctus in veneracione habuit et dilexit in auxiliu suu in-
uocet in isto necessitatis articulo diligenter. Item dicat
ter vel quater vel ultra si possit hec et similia vobis que
beato Augustino ascribuntur. Pax domini nostri Iesu Christi
et virtus passionis eius et signum sancte crucis et integras
tas beatissime virginis marie et benedictio omnium sanctorum et
custodia angelorum ne conosuffragia omnium electorum sint
inter me et oculos uitiosos meos visibiles et inuisibiles
in hac hora mortis mee. Postea subiungat etiam ter
dicendo istum vobis. Largire clarum vespe quo vita nus-
quam decidat sed premium mortis sacre penitentiae istet gloria
Si autem infirmus predictas obsecrationes oculis nesciat
vel infirmitate inualecentem dicere non possit: dicat
eas aliquis de astantibus clara voce coram illo/ mu-
tatis mutandis. Ipse tamen agonizans quodiu usum
rationis habere poterit oret intra se corde tantum
atque desiderio prout scit et potest. et ita orando spiritu
cum domino reddat: et saluus erit.

Sequitur quinta particula de exhortationibus circa infirmos in agone mortis.

Notandum deinde sane atque studiose aduenten-
dum quod rarissime etiam aliquis iter religiosos et
deuotos se ad mortem disponunt teneat
ut oportet: eo quod quilibet se diuinus victurum estimat,
nequaquam credens se cito moriturum quod nimis ex insic-
tu diaboli fieri certum est. Nam sicut luce clari certat
plurimi per talē insanē spem neglexerūt scipios aut istes
statim aut iprouisi aut indispositi morientes. Quapropter
quodque caritatē dei necnon zelū hēat anima per taliter quod
vnuquaque per primorum egrotatē in ipso corporis clam-
āie piculo constitutū studeat sollicitus inducere et mo-
nere. quatinus prius et principaliter omnibus postpositis
de medicina spirituali et remedio quicunque sibi put-
deat indilat. frequenter enim ut quodam decretalis dicit
Corporis infirmitas erat aīe lagore ortū h̄z. Et ideo
papa per eadē decretalē cuilibet medico corpore di-
stricte p̄cipit: ut ne cuique egroto corporalē conferat
medicinā priusquam ad spiritualē medicinā quādā eū mo-
nest et inducat. Sed decretalis ista quā ab omnibus ratiō
in contrariū. Citius enim homines carnalē querunt medici-
nā corruptibile: quam spiritualē. Similiter omnia mala alia
et aduersa pro peccatis intuitu vel nutu dei solent
evenire. propheta attestante. Non est malum in ciuitate
quod non fecerit deus. intelligo non malum
culpe; sed malum pene per culpa. Quā obrem infir-

mus quisq; aut in alio cōstitutus pīculo studiosius
erat inducenda: et an oīa cū deo pacē sibi faciat.
spiritualē pī oībus adhibēs medicinā sacramēta
videlicet ecclesiastica deuote recipiēdo iestamētū
ordinādo domūsuā atq; negocia alia si qua habet
legitime disponendo. Nullatenus autē def̄ infirmo
s̄pes nīmī corporalis sanitatis consequēde catus
in pītrariū tā frequenter fieri solet a multis in pīca
lū sīarum circa istos qui actu agonizāt eo q; nullus
eoz eliqd audire vult de morte. Unde cācellarius
parisiēn. sepe p vñā talē inaniē glīaz t falsā solaci
onē et fictā sanitatis corpis pīfidentiā certā īcurrit
homo dānationē. t ideo hortād⁹ est īfirm⁹ vt p ve
rā cōtritionē purāq; pīfessionē aīe pīcuret sanitatē
que etiā ad solutē corpis si sibifuerit expediens va
lere poterit. et ita quietior erit et securior. Cū sūt
testē gregorii. vera pītritio rara sit. cūq; scđm tho.
in tercio sīnāz distictiōe xx. aliosq; doctores pñia
q; videf̄ hēri in extremis vir sit vera pñia sufficiēs
ad salutē in illis pīcipue de quib⁹ pīstat q; i toto tpe
vite sue pīcepta diuina votaq; spōtanea voluntate
nūq; veraciter sī solvi fīcte atq; dolose seruauerūt.
Id cīrco vnicuiq; tali ad mortis articulū deducto
suadēdū est vt scđm suā possibilitatē mentis ratōe
laboret sī pñiam ordinatā seu verā. vt vīz nō obstante
dolore vel timore sibi inherētib⁹ vrat ratione in
q̄tū potest. et conēt habere displicētā volūtariaz

propter finē debilitū. i. ppter desū et reuertat a via
male inclinationis habitus pcedētū, et laboret ad
displacentiā quātū poterit haberi licet brevē. et ne
sd despatiōne remittat. proponat ei illa mala que
superius ī scđa pculo de rēcatōe despatiōis dicta
sunt. Similiter etiā moneat. vt etiam contra alias
tentatiōes ibidē positas animos existat fortiter
atqz viriliter resistēdo. presertim cū p diabolū mini
me cogi possit. Item moneat ut decedat tanqz ver⁹
et fidelis xp̄ianus. Attendant insuper an vinculo ex
coicationis astrictus teneat. vt informēt quatinus
in hoc rotis viribus ordinationi sancte matris eccle
sie se submittat. vt absoluatur. Item si moriturus
plirū temporis spaciū ad recolectionē sua habeat
et non morte festina pueriat: legende sunt corā eo
a pñtiōbus historie et orōnes devote in qbus pridem
sanus ampli⁹ delectabatur. vel recēsēda sūt diuia
pcepta ut profundius meditetur. si qd inuenerit se
contra ea negligēter deliquisse. Si vero infirmas
vsum loquēdi p̄diderit. haveat ī sanā et integrā
noticiā et ad interrogations corazeo recitatassī
gno aliquo exteriori vel solo conſeuſu cordis res
pondeat: hoc sufficit ad solutēm. Curandum tamē
extat: vt interrogations fiant anteqz vſu: n̄ loquen
di perdat. Nā si interrogatioib⁹ verisimiliter ap
pareant responsiones infirmi non vſque quacqz suf
ficientes existere ad solutēm: remediu per informa

tionē necessariā apponat: modo quo fieri poterit
meliori. Manifestandū est enim scđm exigenciā infir-
mo piculū qđ incurrit nisi fecerit quod eccl̄ia preci-
pit. nō obstante qđ plurimū terreat. Justus est enī
vt cū terrorē salubri p̄fugat & saluet: qđ qđ cū blan-
ditiis et dissimulatione nociva cōdēnet. Absurdum
quippe nimis est & xp̄iane religioni contrariū/imo
diabolicum: vt hoī christiano morituro corporis &
sie piculum ex humano timore ne centurbetur ab
scđatur Quo circa ysaias ppheta regem ezechia
egrotatē v̄lq̄ ad mortē/ salubriter terruit. dicens
eū moriturū cum adhuc mori non deberet. Et greg-
gorius monachum proprietariū in mortis articulo
constitutum/ vt in quarto libro dialogorū legit: ter-
ruit ad salutem. Itē p̄sētetur infirmo imago cru-
cifixi que sēper circa infirmos est habēda. vel eciā
beate marie virginis/ aut alterius sancti quē pridē
sanus venerabatur. Habeatur eciā ibidem aqua
benedicta/ que sup infirmū & alios circūquaq̄ fre-
quenter asp̄gat. vt sic ab eodem demōes cōpescat
Sed si non finat oīs p̄missa breuitas: preponde
sunt orōnes ille p̄sertim que n̄fo saluatori dño n̄fo
isu xp̄o diriguntur. Nequaq̄ etiam cuiq̄ morienti
amici carnales/ vxor/ liberi/ diuīste/ & alia t̄palia ad
memoriam reuocentur/ vel reducantur: nisi qđtum
infirmi spiritualis sanitas postulat et req̄rit. Por-
ro in materia ista que extreme necessitatē extat

subtilissime considerent atq; pōderēt singula pūcta
et sine qbus abiecta sūt aduerbia: eo q; nō verbis
sed aduerbiis meremur prout in cōpēdio theologi
ce veritatis li. v. c. x. cōtinetur. Cū autē placide libē
ter et sine pīculo bñ et secure mori velit et meritorie
talis curare debet studiosus. ut moriendi artē eius
q; dispositionem iuxta pmissa dum adhuc san⁹ sit
sollicite studeat et discat nequaq; mortis expec
tans ingressū. Nā dico tibi karissime frater in veri
tate crede mihi q; morte aut graui infirmitate in
grediente ipsa deuotio egredit̄. et q̄to pp̄inqui⁹
hec accesserit seu se inuoluerit: tāto lōgius illa fu
gam dabit. Si ergo nō vis decipi nec errare: si vis
securus esse: instanter age qđ potes dū sanus es et
vsum ratiōis habes bñ disposite: vt dñs actuū tuo
rū esse possis. O q̄ multi īmo infiuiti ultimā necessi
tatē expectātes: leipso decipiūt. et deceperūt ac
q; neglexerūt. Vnde ergo frater atq; caue si plac̄
ne et tibi sic ptingat. Nulli ergo incōgruū vel mirū
videatur de tā solerti cura et sollicita dispositōe ac
studiosa exhortatōe ipsis moriētibus vt pmittitur
exhibenda. q̄ntmirū tāta talisq; vis et necessitas
ipsis est indita ac incumbit vt si possibile esset tota
ciuitas ad moriētēm in orōnibus conuenire debe
ret festināter. sicut in quibusdam religionibus ex
tat vbi statuitur q; quando infirmus mori appro
pinquat: tūc tabula pulleatur. vt mox audita tabu

la quacunq; hora cēs fratres vbi cunq; fuerint di-
missis omnibus occupationibus ocurrat q̄cūcius
possint morienti. Unde et dicitur q̄ religiosi et mu-
lieres propter sui status honestatem currere non
debent nisi ad morientē vel ad ignem.

Sexta particula de orationibus
dicendis in articulo mortis.

Ultimo scīdū est q̄ orōnes sequentes dici
possunt sup infirmū laboratē i agone cui si
est p̄sona regularis: tūc invocato cōuentu
primū cū tabula vt moris est, p̄mittitur letania cū
orōnib; z psalmis cōsuetis atq; ordinariis more
solito. Postea vero si adhuc sufficiunt subiunguntur
orōnes sequentes ab aliquo p̄ncipū prout oportunū
fuerit z tps patiet q̄ etiā pluries iterari possunt p̄
pter infirmi deuotionē: si vsum habuerit rōnis hoc
tñ de salutis necessitate nō oportet. sed ppter infir-
mi cōmoditatē atq; deuotionē laborantis in extre-
mis fieri pōt. Porro apud infirmos sc̄lāres dicātur
orōnes iste prout deuotio z dispositio ac commodi-
tas ipsoz z assistentiū exigit et req̄rit tēpus. Sed
sunt heu paucissimi nō soli apud sc̄lāres: verū etiā
in pluribus religionib; qui hīmōi sciencie habeant
ortē z in mortis articulo suis primis fideliter assi-
stant interrogādo monēdo informādo ac etiā p ip-
sis exorādo vt p̄ferat p̄serit cū ipsi morientes nō dū
velint mori. et ita sīc moriēciū miserabilit̄ p̄icitatē.

¶ Sequuntur orationes

¶ Oratio ad iesum christū.

Der amore quā te dignissimū/innocētissimū
Et dilectissimū paterne caritatis filiū pro
nobis factū hoīez/vulnerari ac mori p̄s
lute hoīs fecit. idulge famulo tuo. N. misericordis
sime Iesu oē quod cogitatu/ verbo vel facto/ affecti
onibus vel nutribus/vtrib⁹ ⁊ sensib⁹ corporis ⁊ aīe
delsquit: et veram remissionē tribue illi sufficiētissi
mā emēdationē illā/qua tortius mūdi culpas solut
sti ac i plenā supletionē oīm negligenciarū suarum
adde illi pfectissimā cōversationē illam quā ab ho
ra conceptionis tue v̄sq̄ in horā mortis habuisti. ⁊
insu p̄ fructum oīm bonoz operū qui tibi ab inicio
mundi v̄sq̄ in finē ab omnibus electis placuerunt
vel placere potuerunt. Qui viuis. xc.

¶ Oratio ad spiritum sanctum.

In vniōne feruētissimi amoris q̄ te vitā oīz v̄i
uētiū coegit icarnari. et ariato spū i cruce
mori:pulsam⁹ ad medullā benignissimā cor
dis tuū vt aīe falī tui. N. fratrīs nři oīa pctā dīttas:
et tue sc̄tissime cōversationis ac p̄dignissime passiōis
merito obmissa supleas. faciasq̄ expiri sup abūdā
tissimā multitudinē miserationū tuaꝝ nosq̄ om̄es
specialiter istā psonā fratrē nostrū quē p̄xie voca
re disponis: prepares placatissimo tibi mō sibiq̄ ⁊
vñversitat̄ utilissimo cū dulci paciēcia: vera p̄nīa

plena remissione petōꝝ fide: spe firma/ et caritate
perfecta: et in perfeciſſimo ſtatū inter dulcissimū
amplexū ⁊ ſuauifſimū oſculum tuum feliciter reci-
pias ad tuam eternam ſalutem.

Oratio ad deum patrem.

In manus iextigibilis mīe tue pater ſācte
pater iuste ⁊ amātissime cōmēdām⁹ ſpiritū
famuli tui. N. fratriſ nři ſcđz magnitudinē
amoris quo ſe aīa filij tui ſctiſſima in cruce tibi cō-
mēdauit. ſuppliciter dep̄cātes: quatinus p illā in-
eſtimabilē dilectionis caritatē qua tu diuina bont-
tas in ſe totā traxit illā sanctiſſimam aīam vt in ho-
ra ultima famuli tui: N. fratriſ noſtri ſuſcipias i eo
dem amore ſpirituſ eius. Amen.

Oratio ad ſanctum michaelem.

Sancte michaēl archāgele dñi nři ieu xpi
ſuccure nobis apud altiſſimū iudicem. O
pugil inuictiſſime affiſte nunc famulo tuo
N. fratri nřo ia extremitate valde laboranti: et defen-
de eū potenter a dracone infernali/ et ab omnium
ſpirituū fraude malignorum. Inſuper exoramus
te preclarum atq; decorum ministrum diuinitatis
ſumme: vt in hac extrema vite fratriſ noſtri
benigne ſuſcipias: ac leuiter animam iſpſius in ſinu
tuū dulcissimū: et perducas eam in locum pacis re-
frigerij et quietis. Amen.

Oratio ad beatā virginē maria mātrē mīe.

O Intemerata et ieternū bñdicta vgo maria
toci⁹ angustie adiutrix succurre nobis dul
citer ⁊ ostēde famulo tuo. N. fratri nostro
in extremis tuā gloriōsā faciē in ultima necessitate
sua. et disperde om̄is iimicos eius in virtute dilecti
filij tui dñi nostri iesu christi ⁊ sancte crucis: et libe
ra eū de omni angustia corporis ⁊ anime: vt laudes
dicat dño deo in seculo seculorum. Amen.

C Oratio ad iesum christum.

E Ya mi dulcissime redemptor piissime iesu
benignissime per illā lachrymabile vocē
quam in huiusitate morturus pro nobis
dolorib⁹ ⁊ laborib⁹ passionis adeo ḡsūp⁹ es: vt te
derelictū a patre clamares ne lōge facias a famu
lo tuo. N. fratre nostro auxiliū tue miserationis i ho
ra ⁊ i momēto afflictōis aīe sue p̄ defectōe ⁊ con
sumptōe sp̄lis te inuocare in extrema hora mortis
scire nō valēte. Sz p̄ triumphi sancte crucis: et p̄ salu
rem salutifere passiōis ⁊ amoroſe mortis tue Cogi
tade ea cogitatiōes pacis ⁊ non afflictōis sed iniſe
rīcordissime miserationis ⁊ consolationis: ⁊ libera
eam de eībus angustiis ipiusq; manibus quas pro
ea in sancta cruce figi permisisti: clavis acutissimis
iesu bone et dulcissime pater ⁊ domine: erue eā ator
mentis sibi deputatis: ⁊ perduce eam in requiē eter
nō cum voce exultationis ⁊ confessionis.

C Oratio ad iesum christum.

Hiericordissime domine Iesu christe fili dei vestri
In unione illius premeditatis quia tuas scriptissimas
mam alias patrituo celesti in cruce moriens
premedasti commendamus ineffabilis tue maiestati etiam
foli tui fratris nostri orantes misericordissimam bonita-
tē tuā: quatinus propter honorē et meritū eiusdem aie tue
scriptissime: pro qua saluant oes aie, et a morte debitali
berant aie famuli tui. Ne dilecti fratris nostrī miserea-
ris liberans eam misericorditer ab omnibus miseriis et
penis. et prudenter eam propter amorem et intercessionem
tue dulcissime matris seperorum virginis marie ad prete-
pladā gloriam tue locundissime visionis. Qui cum deo
prete et spiritu sancto vivis et regnas deus. Per omnia.

Oratio ad deum patrem.

Quesumus misericors deus qui secundum multitu-
dinē miserationū tuarū pctā penitēciū de-
les: et praeteritorū criminū culpas propter venie re-
missionē euacuas. Respice propicius super hunc fa-
mulū tuū. Ne. fratre nostrū. remissionē omniū pctō
rum suorum tota cordis confessione poscentē exaudi
deprecantes. renous in copiissime pater quidquid
in eoterrena fragilitate corruptū est/ vel quicquid
diabolica fraude violatum est. et unitati corporis
ecclesie membrū redēptionis congrega. Misere-
re domine gemitū suorum. miserere lachrymarum eius et
non habetem fiduciam nisi in misericordia tua ad tue recon-
ciliacionis sacramentū admittē. Amen.

CCommendatio morientis.

COratio super infirmum

Cōmēdō te oīpotēti deo karissime frater z
el cui⁹ es creatura p̄mitto: ut cū hūanis
tis debitu morte interueniēte p̄solueris:
ad creatorē tuū q̄ de līmo terre te formauit reuer-
taris Egrediēte itaq; siā tua de corpore splēdid⁹
angloꝝ cer⁹ occurrat: iudex aploꝝ tibi senat⁹ sub-
ueniat. Cādidatoꝝ tibi martyrū triūphatoꝝ exer-
cit⁹ obuiet. luci de rutilatiū te p̄fessoꝝ turma circū-
det. jubilantiū te v̄gīnī chorus excipiat. et b̄tē qui
etis in sinū patriarchaꝝ te āplexus astrigat. mitis
stos festiuus dñs n̄f iesus x̄ps tibi cōpler⁹ appare-
at. q̄ iter assistētes sibi te iugiter interesse decernat.
Ignores oīno qđ horret i tenebris. quod stridet in
flāmis. qđ cruciat in tormentis. Cedat tibi nequissi-
mus sathanas cū satellitib⁹ suis. nec in aduētu suo
te vincat: s̄z corā āgelis dei p̄tremiscat ac in eternū
noctis chaos immane diffugiat. et exurgat deus z
dissipent oēs iūnicieius. zc. Sicut deficit fumus:
ita deficiant. zc. z iusti epulēt z exultēt in p̄spectu
dei. Cōfundant ligēt z erubescāt p̄tra te tartaree le-
giones. z ministri sathane iter tuū ipedire nō aude-
ant. liberet te a truclatu x̄ps qui pro te mori digna-
tus est. et constituant te christus filius dei viui intra
paradisi sui amena et semper virentia. z iam inter-
oues suas verus te ille pastor agnoscat. Ille te ab-
ci

oīb⁹ p̄ctis tuis absoluat atq; ad dexterā in electio-
rū suoꝝ sorte te cōstituat. vt redēptorem tuū facie
ad faciē vīdeas. z p̄seus sēp assistas manifestissimā
btis oclis aspicias vēritatē cōstitutus īter agmina
btōꝝ p̄tēplatiōis diuīne gaudio potiaris in sclāse
culoꝝ amen.

¶ Alia oratio

Drofiscere aīs xp̄iana de hoc mundo. In
noīe p̄fis oīpotentis q̄ te creauit. In noīe
iesu xp̄i filii ei⁹ q̄ p̄ te pass⁹ ē. In nomine
sp̄isscti q̄ in te fusus est. occurrāt z succurrāt āgeli
throni z dñatōes. p̄incipat⁹ z potestates atq; vīr
tutes cherubin atq; seraphin. subueniat tibi patri
arche z pphete. apli z euāgeliste/martyres z p̄fes
cores monachiz heremite/virgines z vidue/infan
tes z innocētes. Adiuuēt te orōnes oīz sacerdotū
et leuitarū z oīz ecclie catholice graduū. vt in pace
sit locus tuus/z habitatio tua in ihrlm celesti/p̄ eū
dem christum dñm nostrum amen.

¶ Sequitur alic orōes bone et vīles dicende
super agonizantes sumptie ex talī exemplo.

Auit quidā papa qui dū ad extrema venisset
interrogabat capellānū s̄uū virsū idoneum
quē plurimū diligebat: qb⁹ suffragiis post
mortē eū vellet suuare sp̄o deū. Qui r̄ndit q̄ oīb⁹
modis qb⁹ posset: z qcūq; iuberet p̄ salute aīc sue
fieri vellet. Tūc paps ait. Nō posco a te aliud sub
sidiū nisi dum videris me in agonis posicū dñicam

orationē dicas p̄ metribus vscib⁹. Qui sibi hoc
 libētissime facturū p̄missit. Ad quē papa. Dum pri
 mū pf nf dixeris: dic i honore agonie Iesu xp̄i: obse
 crans et multitudinē sui sudoris sanguinei quē p̄ tñō
 re sue angustie pro nobis copiosissime effudit: p̄tra
 multitudinē pctōrū meorū patri offerre et ostendere
 dignet: pro oīb⁹ angustiis quas pctis meis extigens
 tibus merui. Cum scđm pater noster dixeris: dic in
 honore oīm passionū et amaritudinū Iesu xp̄i quas
 in cruce sustinuit: et maxime in illa hora qñ aīa eius
 sc̄issima de suo corpore sacratissimo est egressa p̄fi
 offerre: et ostendere dignet cōtra oēs penas et passi
 ones quas pro pctis meis timeo meruisse. Cum di
 xeris terciū pf nf: dic in honore ineffabilis carica
 tis Iesu xp̄i q̄ ip̄m de celis ad terram: et tolerancias
 oīm harū passionū traxit in hac charitate salutare
 me et celos michi operire dignetur: qui meis meri
 tis saluari nequeo: nec celesteregnū obtinere. His
 dictis promisit capellanus hec omnia libertissime
 se facturū. quod et fecit cum diligentia et deuotioe
 qua potuit. Post mortem reuersus est papa splēdi
 dus et coruscans gratias imensas sibi referēs dicē
 do: sine omni pena se fore liberatū. Nā post primū
 pater noster. Iesus xp̄s suū sanguinem pro me ostē
 dens oīm meam propulsavit angustiā. Post scđm
 pater noster per amaritudinem oīm passionum sa
 rum oīa peccata mea ut nubem delevit. Post ter
 cū

cium pater nř/p caritatē suā celos reserauit. et me
cū gaudio introdurit. Propter hāc reuelationem
quā pđict⁹ capellanus qđ plurib⁹ referebat in pluri-
bus locis mox inoleuit vt ibidē pđict⁹ mod⁹ orādi
apud moriētes deuote seruaret sub spe certissima:
qđ ip̄a oſo valet hoic ſa demonibus liberare: pctā
delecte: et celeſte regnū agire. Auxilio dñi nři iſeu
xpliq̄ est bñdict⁹ iſcl̄aſclōz amē. Dic ergo primo.
kyrieleyſō. xpeleyſō. kyrieleyſon. Dñe miserere
nobis. Pſ nf. Ave maria. Saluator mundi ſalua
nos qđ p crncē tuā ⁊ tuū ſanguinē redemisti mundū
auxiliare nobis te deprecamur deus noster.

Oratio ad iſum christum
Dñe iſeu xpe p agoniā ⁊ orōeſ tuā ſacratissi-
mā qua orasti p nobis i mōte oliveti qñ fa-
ctus ē ſudortu⁹ ſicut gutte ſanguis decur-
rētis i terrā. obſecrote: vt multitudinē ſanguinei ſu-
doris tui quē p tiore agustie tue copiosiſſime p no-
bis effudiſſi offerre ⁊ ondere digneris deo p̄i oipo-
tentī p̄tra multitudinē oīz pctōz hui⁹ famuli tui ll
(le tue) ⁊ libera eū i hachora mortis ſue ab oībus
penis ⁊ agustis q̄s p pctis ſuis timet ſe meruisse.
Qui cū p̄e. ⁊. Scđo dic ſic. kyriel. xpel. kyriel
Dñe miserere nobis. Pſ nf. Ave maria. Sc̄ificā
nos dñe ſignacloſcē crucis vt fiat nobis obſtaculū
ptra ſeuia iacula oīm ūmicoz. defende noſ p lignū
ſcm̄ ⁊ pciū iaciſ ſanguis tui. cū quo nos redemisti.

Calia oratio ad Iesum Christum

Dñe Iesu Christe quod pro nobis mori dignatus es in
cruce obsecro te ut amaritudines omnes peccatorum
rum tuorum quas pro nobis misericorditer perdidit su
stinxisti in cruce: quoniam sanctissima anima tua egressa est de cor
porer tuo offerre et condere dignatus deo preci opotest
er paucis salutem. Nam (le tue) et libera ea in hac hora exit
us sui ab omnibus penitentia passioneque quas pro peccatis se timet
meruisse. Qui vivis tecum. Tertio dicitur. Kyrie elele
kyrie elele. Domine miserere nobis. Pater noster. Ave maria.
Protege salua benedic sanctifica domine famulum tuum (la
tuanum) per signum sancte crucis morbos auerte animam et corporis.
ac contra hoc signum nullum stet periculum.

Cequitur alia oratio ad Iesum Christum.

Dñe Iesu Christe quod post prophetam tuam dixisti in cari
tate perpetua dilexire: ideo attraxit te misere
ratus tuus. Obsecro te ut eadem caritatem tuam
que de celo in terram ad tolerandas omnes passiones tuas
et amaritudinum te attraxit: offerre et condere digna
tis deo preci opotestem praeter omnes penas et passiones huius
salutis tui. Nam (le tue) quas pro peccatis suis temet se me
ruisse. salua animam eius in hac hora exitus sui et apli
ca latuam vitam. et fac eam gaudere cum sanctis in gloria eterna.
Qui cum deo patre et spiritu sancto vivis. tecum.

Calla oratio ad Iesum Christum.

Domine Iesu Christe quod redemisti nos precioso sanguine
tuo. scribe in anima huius famuli tui (le tue)

¶. vulnera tua precioso saugisne tuo. ut discat in
eis legere tuū dolores et tuū amores. Dolore cōtra
om̄is dolores et penas quas pro pectis suis se timeret
meruisse Amorem. ut vniat tibi amore iuisibili quo
ate et ab oīb⁹ electis tuis nūc possit in eternū sepa-
rari. Et fac eā dñe iesu x̄pe p̄ticipē sacratissime in-
carnationis/ passiōis resurrectiōis et assēsiōis tue
fac eā p̄ticipē sacratissimor̄ misterior̄ et sacramē-
tor̄ tuor̄. fac eā p̄ticipē oīz orōnū et bñfactoꝝ que
funt in ecclia sc̄tā tua. fac eā p̄ticipē oīz bñdictionū
grārū/ meritorū et gaudior̄ oīm electoꝝ tuor̄ qui
tibi placuerunt ab inicio mūdi et p̄cede ut cum his
oībus in tuo p̄speciu gaudeat in eternū. Qui cū pa-
tre et spū sancto viuis et regnas deus. tc.

Cum autē tota salus hoīs in fine consistat:
sollicite curare dʒ vnuſqſos ut sibi de soci-
o vel amico fidelī et deuoto ac idoneo ante
mortē prouideat. q̄ in extremis ei fideliter assistat.
ut ad fidei p̄stāciā. patiēciāq; atq; deuotionē nec-
non cōfidētiā atq; p̄seuerātiā ip̄m sollicite incitet et
animet. ut etiā demū i agonis oēs orōnes p̄ceden-
tes et subsequētes sup eū fideliter legat atq; dicat.
cū attentioꝝ et intētioꝝ debitis atq; deuota. Ad qua-
rū tñ orationū efficaciā oīno extat necessaria dispo-
sitio prævia moriētio. sicut in precedēti materia de
arte moriendi certius est expressum. Unū vnicuiꝝ
certe bene et secure mori volentis: super omnia est

necesse ut prius ante q̄ eum mors occupet: mori
 scat. Sz heu pauci sunt qui se ad id preparēt: neq;
 qui proximis suis subueniant seu assistant, eos in-
 terrogādo monendo & pro ipsis orando. presertim
 cū ipsi morientes nondū mori velint, & sic aīe mori-
 entiū sepe miserabiliter periclitātur: ppter quod
 cito tecū erit hoc actū. Vnde quomodo te habeas
 homo hodie es, & cras nō compares. Cū aut̄ subla-
 tus fueris ab oculis: cito trāsis a mente. Ebetudo
 et duricia cordis hūani est q̄ soluz p̄ntia meditatur
 et futura magis non p̄uidet. Sicut in oī facto & co-
 gitatu deberes tenere quasi statī es̄ses moriturus
 Si bonā conscientiam haberes: nō multū mortem pa-
 ueres. Melius esset p̄ctā cauere: q̄ mortē pauere
 Si hodie nō es̄ paratus: quomodo cras eris: cras
 est dies incerta: et quid scis si crastinum habebis.
 Quaprodest diu viuere qñ parum emēdamur hac
 longa vita nō semp̄ emendatur: sed sepe magis cul-
 pa augetur. Utinā per vnū diē bene essemus con-
 uersati in hoc mundo. Multi annos plures compu-
 tant conuersationis. sed lepe paruus fructus emē-
 dationis. Si formi dolosum est mori: forsitan pīculo
 sius eris diutius viuere. Beatus qui horam mortis
 semper ante oculos habet. & ad moriēdū quotidie
 se disponit. Si vidisti aliquā hoīem mori. cogita q̄
 et tu per eaudem viam trāsibis. Cum mane fueris
 pūcate non ad vesperam prouenturum. Uespero

abit factum nō audet tibi crassus in te polliceri. Semper ergo paratus ego et aliter vivere: ut usque te improbus famoris iuenerat. Multi subito et improuisimorū sūntur nā hora qua nō putab. filius hoīs vēturus est. Qn em hora extrema venerit. multis aliter sentire incipies de tota vita tua preterita et valde dolebis: quod tā negligēs fuisse et remissus. Quā felix et prudens est qd talis nūc nititur esse in vita: qualis tūc optat iure nīri in morte. Dabit namq; magnā fiduciā fideliter moriendi pfectus cōceptus mūdi: amor discipline labor penitēcie: feruēs desideriū in virtutib; pfectiēdi: promptitudo obediēcie: abnegatio sui. et suppositione cuiuslibet aduersitatis p amore xp̄i. Multa bona operari potes dū sanus es: sed si firmus nō poteris. Pauci ex infirmitate emēdātur: sic est qm̄ qui multū pegrinat: raro sc̄ificant. Noli cōfidere super om̄icos et p̄imos: nec in futuris salutē tuā differas quod citius obliuisceris tui hoīes: quos hoc protectorū extimas. Melius est nunc tēpestiue p̄uide re ad aliqui boni pagere: qd alioz auxilio sperare. Si non pro te sollicitus sis modo. quis erit pro te in futuro. nūctps valde p̄ciosū est: nūc sunt dies salutis. nunc tps acceptabile. prohibitorum quod hic utilius nō expendis: in quo p̄mereri vales: vñ eternali ter viuas: qn vnum diē siue horā pro emendatione desiderabis: et nescio an impetrabis. Eya karissime si semper timorat p̄ueris: posse te de magno

periculo liberare/maxime si de morte fueris suscep-
ctus . stude nunc vivere taliter : vt in hora mortis
valeas pocius gaudere q̄ timere. Disce nūc mori-
mūdo: vt tūc īcipias vivere xp̄o. disce nūc oīa con-
tēnere: vt tūc possis ad xp̄m pgere. Castiga te nūc
q̄ penitētiā: vt valeas certā habere fiduciā. Ad qđ
te stulte diu victurū estima o: cū nullū habeas diez
securū: q̄ multi decepti sunt. quoties audisti aut vi-
disti q̄ ille gladio cecidit. ille submersus est i aqua
ille ab alto ruens cervicē fregit. ille mādicando oc-
cubuit. ille bibēdo finē fecit. altius igne. alius peste
alius latrociniō periiit. et oīm fīnis mors est. et vīta
hoīm tanq̄ vmbra mortis subito pertransit. Quis
memorabitur cui post mortē et quis orabit pro te:
age nūc karissime quicquid agere pro te de utlissi-
mo poteris. q̄ nescis qñ morieris. nescis etiam qđ
tibi post mortē sequeſt. dū tempus habes cōgrega-
diuitias immortales: preter salutē tuā nichil cogi-
tes: solū que dei sunt cures. fac nūctibl amicos. id
est venerare dei sctōs et eoz actus inuitare. vt cum
defeceris in hac vita. illi te recipiant in eternitas
bernacula. Seruante pegrinū et hospitē sup terrā
ad quaz nichil spectat de mūdi negotiis. serua cor
liberi. et ad deū sursum erectū. q̄ nō habes hic ci-
uitatē manentē. Illuc preces et gemitus quotidias
nos cū lachrymis dirige: vt spiritus tu⁹ mercatur
ad dominū post mortem feliciter transire

emorte tua ita poteris formare meditatio-
nes. Primo ut horā mortis semp suspectā
habebas cogita q̄ iprouiso mors veniet. quia sicut
furveniet q̄ si minime sperabis. q̄ n̄ minime cogita-
bis. q̄ n̄ minime disposuisti. q̄ n̄ adhuc diutius te vi-
uere sperabis et cogitasti habe te nūq̄ sicut situ sta-
tim essem moriturus. et melius sēties q̄ sequūt. Co-
gita itaq̄ qualiter mortē p̄cedit grauissima infirmi-
tas. cū tales infirmitates non sūt nisi p̄cones eius
Vide ergo grauitatē huius infirmitatis. cogita er-
rorē naturalis inclinatōis appetētis p̄manere. Co-
gits itaq̄ cū iā homo se senserit a mūdo trāsiturū.
siue medicis hoc dicentibus. siue p̄ seipm senserit
qualis tunc erit clamor cōsciecie. qualis recursus
in eo q̄ se non disposuit. tūc em̄ ipsa pctā ad memo-
riā p̄fluent. Et cogita quātū de singulis pctis tuis
et passionibus cruciaberis: qm̄ illa nō vincisti. Co-
gitas si in tali articulo mortis non contritus a pctis
sis. quanto desiderio desiderares vñā horā sanita-
tis. vel anni pro emēdatione. Cogita homo cū ad
illā horā veneris. et hinc trāsibis. ac tēpus preteri-
ctū cōparaueris ad eternitatē ad quā transibis. quā
brevis tibi videbis tota vita tua apparebit tibi bre-
ve somnū: et ita erit tibi totum tempus tuū et tota
vita tua. ac si per modū spaciī parui. pūca dimidie-
lence perceperisses. Cogita quantus erit dolor cum
videbis q̄ propter tam paruam delectationem illa-

sempiterna gaudia amissisti. Cogita quam amara
erit separatio ab his que viciose dilexisti. puta ab
honore tuo: quod bic in alto statu totis viribus hono-
re quesuisti. vel voluptates tuas. et sic de consimi-
libus Considera dispositionem morientis quomodo
totum corpus nigrescit et rigescit: oculi contabescunt
Cogita quomodo demones sunt ibi preparati ad
escam tanquam leones rugientes expectantes animam. De
inde considera quomodo anima in egressu suo cum ince-
perit considerare regionem ignotam: et quot demones
eam expectant: quod invite exire: et quod libenter rediret ad
corpus suum: sed non potest quod clause sunt fenestre sen-
suum et aditus vitales. Cogita ergo transire ad ceteras
uas inimicorum. cogita quomodo tunc singuli spiritus vi-
ciorum ad eam occurrent querentes sua in ipsam: videlicet
spiritus superbie superbiam. spiritus luxurie luxuriam.
et que sua sunt. et sic de aliis.

Tertio aduertendum quomodo anima egressa de
corpo statim statuet ante tribunal iudicis
que ex hoc tunc usque in eternum non reuocabilis
erit et ubicumque legauerit ibi manebit. Deinde cogi-
ta quomodo tunc corpus tuum tradetur sepulture et per
petuae obliuioni. bospes fuit hic et oblitus et memoria
claus recessit de terra. Poteris autem modum hunc ex
contrario assumere de morte iustorum. Nam illi viden-
tes se de hoc mundo migraturos gaudet: in testimo-
nibus conscientie exultant et liberantur de istis miseriis

et quia hic non fuerint ligati concupiscentis: non dolent hic exire.

¶ De penit's infernalibus.

IMAGINARE IPZ Ifernū scđz quasdā similiſci dñcs a ſctis ſup hoc poſitas. Aspice igit̄ chaos horriblissimū locū ſubterraneū puerū profundissimū et totū ignitū. Imaginare ciuitatē horribilē et magnā ac peitus tenebroſā obscuriſi mis et terribilissimis flāmis ſuccēſā. clamātib⁹ vultib⁹ et plāgētib⁹ vniuersis ſingultib⁹ iexplicabili bus et ſimilib⁹ poteris explicare. Cogita de penaz acerbitate. Df em̄ ille ignis ad ignē noſtrā rāti eſſe caloris: quāt inī ignis eſt ad ignem depictū. et ita cogita de frigore et fetore. Huius penalitatis acerbitas patet ex ſtridore dētiū. ex gemitu. planctu et blaphemia dei. et ſic de aliis. Cogita de penarum multiplicitate. ibi ē ignis iextinguibilis et obscuriſimū. frigus intolerabile. fetor horribilis. tenebre incōpabiles. Iblem erūt pctā in oī ſenu. in viſu p horribiles viſus et aspect⁹ demoniorū. in auditu p lamentabiles gemit⁹ et clamores. Cogita de miſerabili ſocietate et crudelitate tortorū ſine oī mīa in torquendo nō fatigatorū: nec ad mīam ſmouēt. in ſultabūt em̄ dicētes. vbi nūc gl̄ia. vbi nūc altus ſtatū. vbi nūc eſt ſugbia. Cogita quō ibi p mēbris q̄bus q̄s peccauit: p eadem et puniet. ita ut in oībus mēbris ibi penā ſentiet et ſuſtinebit. Cogita ecclā de

pena interiori: et de interiori mortu conscientie et de
gloria eorum. qui non morientur. Quis potest cogitare sufficien-
ter quod tu doleas pro illa penam modicis doloribus et
breuis tempore non evaserunt. Item passiones marie in eis
regnabantur. Erunt enim marie iracundia et iuidia. et erunt
ita simul sicut canes rabidi. Item recordabuntur prior-
res delectationes ad augmentum pene. unde vestimenta
butur dicentes. Quid nobis profuit superbia? Cogita
de duratione penarum quod scilicet non quod erit finis habitura
non post mille milia annorum: immo non post tot annos
quot possent in mille milibus annis noveri. quod ubi
nulla redemptio. ibi nullus finis.

De extremo iudicio seu examine quod tuus tunc
erit terror. Ipsi enim tuba angelica mirabi-
lis: terrenda signa/fulgura/coruscantes per
cucientes corda hominum et pauere facient. Cogita si potes
magnitudinem ire iusti iudicis venientis protra eos qui
eum offendierunt et quod tu maliterrebuntur. Imaginare quo
modo et quod amara fiet ibi diuisio. Ponent enim iusti
humiles et mites ad dexteram. Supbi iuidi ad sinis
stram in eternum a modo non coniungendi. Nunc sunt duo.
unus assumetur et alius relinquetur. Cogita quid horro-
ris et timoris. quod admirationis erit superbis et elatis
huius mundi: cuicunque se a deo abiectos/viles/pauperes
et desperatos: quos insanos putabant ad dexteram
christi in gloria viderint assistentes. Tunc enim priam
intrans agentes dicent. Ecce bi quos aliquando

habuimus in derisum. Et iusti stabunt in magna cō-
stancia aduersus eos qui se angustiauerunt. Cogita
quomodo oīm operum et cogitationū fiet redditio
Ibrālmē in scrutabitur in lucernis idest q̄ apparēt
velat sc̄ti īvestigabunt ibi: et quicqđ occultum ī eis
fuerit ad lumen veniet testes. enī erūt q̄ ostendēt eis
oīa que fecerūt vbi et qñ. Item p̄priū scelus et ro-
tus mundus dabit testimoniū cōtra peccatores. Co-
gita quō christ⁹ exhibebit ibi passionis sue īsignia
et quomō p̄ illā exprobrabit nobis ea que cōtemp-
simus. Cogita de illo tonitruo horribili et irreuo-
cabili sentēcia. Ite maledicti ī ignē eternū. Cogita
de dulcissima īvitatione iustorum ad sēpternā ce-
nā p̄ illā bñdictā vocē: Venite bñdicti p̄fis mei etc.
Cogita q̄ magna sunt opa mīse et pietatis cū ea so-
lum xp̄s ad iudicium suū adducere videat. Cogita q̄
iusti bunt in vitam eternā ī iusti aut in supplicium sen-
piterant. et hec duo loca semper diuisa manebunt.

E gaudis sup̄ celestibus. Imaginare locū
illum p̄ imaginarias similitudines a sc̄tis
pro nra capacitate inuentas. Est em̄ civitas ex su-
ro mundissimo/ gēmisq̄ preciosissimis mirabiliter
constructa. singule portae ex singulis margaritis.
Est cāpus speciosissimus omniū florū pulchritu-
dine decoratus. Ibi estatis ameuitas: ibi odoris su-
auitas. Cogita q̄tum potes: q̄tuž erit gaudium ex
visione sanctissime trinitatis. in qua relucet exempl

pler omnis pulchritudinis : omnis bonitatis : ois
suauitatis: quam videndo omnia scienda scies: et
quicquid volueris in ea habebis. in cuius etiam vi-
sione beatificaberis. Cogita humanitatem christi
quomodo cum hic fuit propter nos pauper/ et vilius
et homo ibi sublimis erit deus et homo. Cogita de
gauditis que habebis ibi de societate gloriosissime
virginis marie et omnium sanctorum apostolorum mar-
tyrum confessorum et virginum. et q[uod] de cuiuslibet
gaudio gaudebis. et tu cogita de dotibus quas ibi
corpus tuum recipiet que sunt. immortalitas /im-
passibilitas / summa agilitas / et maxima speciositas.
Cogita de dotibus anime quibus ipsa splendebit
que suut plenitudo sciencie iusticie et leticie. Cogi-
ta ex his dotibus q[uod] multa alia p[ro]sequeris. videlicet
securitatem qua non timebis. ecclesiastici. Non ti
mebis a tentatione inimici. Inde tibi summa liber-
tas /inde sanctas /inde voluntas /inde amicitia /in-
de honor /inde concordia. Et breuiter habebis ibi
quidquid volueris: et quidquid volueris non habe-
renon habebis: dicit anselmus.

Sequitur signa sex quibus homo potest confide-
re de salute. Dicit anselmus q[uod] sex interrogatioes
debent fieri hoc constituto in mortis articulo. Pri-
ma est ista. Si credis es que sunt christiane fidei q[uod] tu
ad eam determinata ab eccl[esi]a. Dicat Credo. Secunda
gaudes et letaris q[uod] morieris in fide christi: dicat sic.

Tercia cognoscis te grauiter deū offendisset dicat sic. **Q**uarta. doles tu q̄ deum offendisti? dicat sic. **Q**uinta. proponis tu si virteris/abstinerem⁹ apctis? dicat sic. **S**exta. credis et speras ventre ad salutē eternā. non tuis merit⁹ sed xp̄i? dicat sic. **S**ept̄ia. nō est interrogatio sed assecutio. Si obliciat aliquid tibi: opponas merita xp̄i inter te ⁊ ipsū. ⁊ his peractis dicit Anselmus q̄ sine dubio saluabitur.

Cartis bene moriendi cunctis
perutilissime felix est finis.

CAd omnes angelos et precipue
ad sanctum michaelicm.

Carmen.

Inclite celigena michael fulgoris amena
Alta colens regna plusq; dulcedine plena.
fulmina refrena/pestes/hostes aliena
Celica terrena fac nobis alme serena.
Tu nimius classis pangentis dias in axis
Tu quis mira facia. fortis pugil/incola pacis
Tutor in hora sis a larue dente rapacis.
Tu quasi iam pacis archangele te precor ad sis:
Te nomen predit/te nempe quis vt deus edit.
Te duce vita reddit:3 quo prius illa recedit.
Nam tibi concedit dominus. si quando recedit.
Spis/et credit: michael huic ad locare reddit.
fulgens splendore nimo tam dignus honore
Prepositi more cunctos precellis honore.

Angelico flore transcendens cunctu decole.

Demonis horrore nos priues atq; dolore
Signifer o christi serpentem qui domuisti:

Mors antichristi monstrabit q; valuisti.

Judicio sisti tua flabit dum tuba tristi.

Per te celesti patrie iungamur honesti.

Ante pericla maris in monte tuba veneraris

Apulieq; paris mons est garganus honoris:

Que loca preclara virtutibus auxiliaris

Pluribus a caris buc illuc sepe vocaris.

Dum zabolon vssit michael in monte reluxit.

Divisum durit fieri mare cum retro fluxit:

Israel edurit egypto barbaro cussit:

Sic deus hoc iussit: qui nobis propicius sit.

O primas agye paradisi satrapa dyce

Dur quoq; milicie ruit ex quaturina golie:

Athleta iusticie felix assecia marie

Princeps ecclesie da nobis dona sophye.

O vos felices per celi dyndima voces

Gabriel insignes bona qui noua fers sup omnes

Vos cuncti celebres raphael medicina coheres

Nos superum ciues reddere ferte preces.

Amen.

C Angelorum carmen explicet.

Sequitur amplius

de meditatione mortis.

Quacumq; ipugnatiōe aut tētātōe impugna
ris, vel pigricia torpescis, et opus diuinū
tibi desipit, et a te negligitur: vnuȝ hoc re-
medium efficacissimū tibi scribo. Sedeas igitur in
secreto celle tue, et recollige ad te sensū tuū, et me-
mor esto diei mortis quasi nūc videres corporis tui
mortificationem. Cogita cladem horribilem, breui-
ter sup te vēturā. suscipe dolorē, et te omnino esti-
ma esse in pūcto mortis: ita q; nullomodo effugere
possis. forsitan em̄ hodie sic erit. Et caue ne dicere
habess sicut q;dā i articulo mortis positus moriēs
dicebat. Heu circundederunt me dolores mortis,
torrētes iniqtatis turbauerūt me. dolores ifernt
circundederūt me: p̄cupauerūt me laquei mortis
Heu me de⁹ eterne: ad qd in hūc mūdū nascebar:
qre nat⁹ ex vtero nō statī perī: Heu principiū vite
mee fuit cū fletu et dolore nunc aut̄ finis exitus mei
est cū dolore miserabili et meroze. O mors q; am-
ra est mēoris tua hos pctōrū: s; amarioz ē pñtia tua.
O o q; tarde credidisse q; rācito (et nunc) mori de-
buissim. S; heu: mors terribilis iā repēte q; si ex iſi
diis erūpēs irruisti sup me. cōphēdisti me atq; tuis
funib⁹ circūligasti me et i viclis ferreis tecū trahis

Sicut trshis olet dñmatus ad suppliciū mortis. Nūc
cū dolore cōplosis mansb⁹ emitto terribile rugitū
mortis īperīū cupiens effugere : sed nō est locus fu-
giendi. Circūspicio ad oēm plagā terre: t̄ nō est vñ
veniat auxiliū michi. Vlocē audio mortis horribi-
lē festinātis/ intonātis et dicētis. f̄lliū es mortis.
Opes/honores/ratio/nec sciēcia/nec sapiēcia/nec
discretio/nec amici/ nec cognisci/ nec aliquid te va-
let liberare de manu mea. Surge ex foras. nume-
rus mensū q̄ apud deū p̄fixus est: nūc oīno finiēd⁹
est. firū est. mutari nō pōt. decretū est: īpleri opor-
tet. O mī de⁹: t̄ oportet me mori nūc: nō pōt hēc
sentēcia reuocari: debeo tā cito de hoc mūdo nūq̄
reuersurus recedere: O mortis īmensa crudelitas
oīnē cogitata calamitas. Satis est: inquit mors.
Verba nichil tibi cōferēt: nec suspiria/ nec clamēta
nec ploratus/ nec vululatus/ quin cōfestim tradaris
meo īperio. vbi experieris talia q̄ oculus tuus non
vidit/ nec auris tua percipere curauit/ nec cor tuū
cogitare voluit. Satis habuisti de tēpore ī quo po-
tuisti te p̄parare/ t̄ cogitare necessitatē t̄ angustias
huius hore. celuz q̄escet/ sol obtenebrescet anteq̄
possis effugere iā istātē angustiā. Neū mala mors
Indispositū puenis me/ t̄ ad terrā incognitā sic me
p̄petuo traducere vīs. propter hoc ploro nunc exi-
turus/ t̄ nescio quo iturus. t̄ perpetuo mansurus.
O mī deus: veraciter nūc cognosco q̄: vētus fuit

Dij

vita mea / nec aspiciet me in hac vita vissus hoīs am
plius. et nō reuertet oculis meus ut videat bona hu-
sus misericordia petuū relinquerēda. Sed cād hec: āpliū
lamērādū et plorādū et plāgēdū est dānū t̄pis mes/
et dierū p̄teritorū q̄ inutiliter et sine oī fructu trāsie
runt. Heu me qualiter viri. errauit a via veritatis/
et iusticie lumē nō illuxit michi. lassatus in via iniq
tatis et pditiōis. abulaui vias difficiles et infuctuo
sas. viā autē dñi dereliqui infelicissim⁹. Heu michi
qd̄ pfuit supbia: qd̄ diuisciarū et voluptatū occupis
cēcia: qd̄ alienaz̄ rez rapine: qd̄ vana gloria: trāsie
runt oīa ista tāq̄ vmbra p̄teries / et tāq̄ nūcius pre
currens et tanq̄ nauis q̄ p̄trāsil fluctuātē aquā: cu-
sus cū p̄trāsierit nō est vestigium inuenire. aut tanq̄
auis q̄ trāsuolat in aere: cuius nullum inuenit vesti
glū itineris illius: sed tñ sonitus audīt alaz̄ verbe
rans leuē ventū: aut tanq̄ sagitta emissia in locum
destinaū. diuisus em̄ aer in se p̄tinuo reclusus est:
ut transitus illius ignoretur. sic et ego continuo na
tus desij esse: et nullū virtutis signū in me monstris
revalui. In iniquitate autem propria consumar.
Nunc vita mea / spes mea / tanq̄ lanugo que a ven-
to tollitur / tanq̄ spuma gracilis que a procella dis
pergitur / et tanq̄ fumus qui a vento diffusus est
et tanq̄ memoria hospitis vnius diei preteritentis
Et ideo sermo meus nunc in amaritudine est / et
verbamea dolore sunt plena: factum est mestum

13
cormesi: contenebant sunt oculi mei. Quis michi
dei ut sim iuxta dies preteritos: qñ stola fortitudi-
nis et sanitatis et decoris induitus erā: et plurimos
annos post me expectabam: ut prouidere possem
nouissima mala que irruerūt super me in hac hora
Heu me miserū tūc non curabā temporis preciosi-
tate īmensam: cuius nec vñā horā vel momentum
siderē totū mūdū impetrare possem. tempus meū
est exclusuꝝ: nec aliud inueniam īeternum. Heu
quomodo data flatibus navi: et freno concupisen-
cie larato: dies p̄ciosissimos in vanitate consūpsti.
et negligēdo male deduxi. Nūc autem sicut p̄ssces
capiuntur hamo: et aues laqueo: sic captus sum in
tempore malo. Tempus olim longū expectabā: nūc
omni priuādus sum. Tempus michi datū ad peni-
tenciam peragendam dīlapsū est. et a nullo hoīe re-
uocari potest. Non fuit horatā breuis: in qua spūa
līa lucra suo valore oīa mala excedencia cōparare
non potuisse. Heu heu miserum: non est curādū
si nunc stilat oculus meus pre dolore et merore: et
palpebre mee fluūt aquis: quia tempus merēdiꝝ: et
flendi statim auferendum est: et quod preteriit ne-
gligenter expensum nullatenus reuocari potest .
O mi deus: quare negleri: quare tardauī: cur
tot gratosos dies longissimis et vanissimis locutio-
nibus: ociosis opibus: inanibus cogitationibus in
sōno et ebrietatibus expendi: quare meisū in tan-

tūne glexi. O o cordis mei gemitus inenarrabiles
q̄ vanissime expendit p̄s meum. scire volui astroꝝ
cursus: celorū motus/rerū etiā naturaliū causas.
herbarū vires/homīn̄ mores/entū rōes ⁊ alia mul-
ta curiosissime ⁊ vanissime studui. t̄ps ī illis p̄sūpt
et fefelli. multa sciui: ⁊ meipsuz ignorau. Neu me:
quare studui vanitati ⁊ quare hūc passū piculosissi-
mū ⁊ difficilissimū necessario trāseūdū et aduisandū
nō studui: q̄re in tota vita mea nō didici scire bene
vivere ⁊ bñ mori. Nūc autē hūc passum velut rē iso-
litā michi mirabilit̄ reformido. et certe mille an-
ni erāt necessarij ad p̄uidendū ⁊ studendū p̄uctū in
quo si errare cōtigerit: nil p̄cedētia aut subsequen-
tia proficient. Et qm̄ si difficulter etiā in hoc passū
me nō errare p̄tingeret. possem aliquaten⁹ cōsolari.
sed vix de mille euadit vñ⁹ quin baratrū lubricū
patiat. O o infelix si lapsus fuero: ī ppetuū ibi ero.
O stultus metipsius destructor ⁊ p̄ditor quare p̄ to-
tā vitā meā nō didicisciām bene moriēdi/ et ab hoc
piculo euadere: cuius ignorātia ⁊ carētia ī piculis
expositū me cruciat. Vellez scire: sed tarde. doleo
me nescire. ppter hoc ergo magis ac magis angu-
stiaſ spūs meus. Eya vos q̄ adeſtis/ qui miseriām
meā videtis/ q̄ flore iumentūis adhuc gaudetis/ ⁊
qui adhuc t̄ps ad merendū ⁊ penitēdū habetis: re-
spicite miseras meas. cōſiderate angustias meas
et in periculo meo vestrū dānum et piculū futuruꝝ

precaute. flore iuuentutis vfe cū deo expēdite. &
in adolescētia vfa lugū ipsius portate. tps̄ sacris
occupationib⁹ & orōib⁹ iplete. vigilate & orate ne si
milia cito patiamini. Deu grata iuuentus nunq̄ re
cupabiliſ. q̄liter te pdidi. q̄liter te negleri. vba in-
crepationis iuuētus laſciuiēs odiuit. corrigētibus
acq̄escere noluit. admonētibus autē mīnime incli-
nauit: detestatus sū disciplinā & icrepātib⁹ non ac-
q̄euit cor meū. Ha ha mi deus: nūc in pfūdū laq̄az
mortis cecidi. tps ad pagendā penitēciā & emēdan-
dā vitā tā iutiliter expēdi: & ipo in supbia & risu a-
busus fui. & nūc quidē o ifelix: locus nō est dū angu-
stie me premūt vndiq̄. et de quocunq̄ alio dolore
vel dāno cogitare non pmitūt. cor meū scindit. ve-
ne rūpūtur. ossa disiūgūtur. timore & terrore mor-
tis pstratus sū. viaculis illius ligatus. arrietatibus
nimis mēs mea pmitur. migrare timeo. retrocede-
re non valeo pñiaz facere velle. s: nō possū pre do-
lore mortis quidqd agere debeam: penitus ignoro
in pctis multis irretitus modū euadendi nō video.
Timor et ebetudo mentis alienauerūt sēsum a me
quēsdmodi perdix sub vnguisbus accipitris mox
descerpenda comprimitur. et pre angustia mortis
ex animis redditur: sic omnis sensus a me recessit.
omnia scienc̄ia a me evanuit tanquā puluis quem
proicit ventus a facie terre. Nil aliud cogito nisi
solum si quomō euadere possim mortis discrimina

cutus tñ via possibilis non apparet. Mors me premit. dolor me cōcutit/ pscia me remordet et rep̄hēdit. vndiqz cīrcūdatus sum p̄suatis inimicis. beccine separat me amara mors. O felix penitencia et matura cōuersio/ qz secura. q̄ aut̄ tarde sicut ego in felix p̄ oīa penitēcie se puerit: de salute sua dubi⁹ et incertus erit. quia nescit vtrū vere vel ficer penitentia timore/ vel amore/ v̄l' asistenciū fauore. Ue ve michi: q̄ tā diu vitā meā cocripere distuli. q̄ tamdiu salutē meā tardauit. O o lōganimis p̄tractio emē dationis mee. O o qualiter tñ tardasti. p̄positum tuū fuit bonū. s̄z sine executiōe. volūtas recta. sine opatiōne. z p̄missa bona sine redditioe. hec me miserū pdiderūt z deceperūt. incitatus ad bonū dicebā. cras cras. sine paululū. statū modo modo: sed modo nō habebat modū statū nō habebat terminū. O cras cras q̄ longā restā michifecisti. in baratrū mortis me p̄crastinādo protraxisti. decepisti me: z deceptus sum. Nōne sup hoc minime affligitur cor meū. z sauciatur aīa mes: et o miser: si timor et vmbra sic me deterrent ut pene exanimis iaceā: qd faciā cū statū ante crudelissimi et districtissimi iudicis tribunal exhibitus sūnam ppetue mortis expectabo. Et nūc oēs dies me trāsierūt tanq̄ filum quod a texāte telā succindit p̄dicti sunt z irreuocabiliter abierūt. Proinde nescio si vnq̄ vnā diem vel horā expēdi in dei mei creatoris et redēptoris volūtate

132

hoc est vñ vulnerantur oia interior ames et concre
miscunt oia ossa mea. Ha ha deus eterne: q̄ confu
sus et verecundus corā te et sc̄is tuis adiudicādus
stabo: cū reuelabuntur abscōdita cordis mei et ma
chinationes pessime. Cogar de oib⁹ om̄issis et omis
sis reddere rationē nec erit palliandi locus aut po
testas nec fugiēdi aliqua oportunitas. Dñe mi qđ
ad hec dicā aut quid faciā: vñ veniet auxiliū michi
in p̄imo est tribulatio ut de hoc mūdo recedam,
in quo tñ diu viuere putabam: Attēdite ad me nūc
q̄so diligenter amici et p̄imi mei. Ecce i hachora
magis gauderem de brevi oraciūcula. puta de salu
tatione āglica deuote pro me dicta: q̄ sup infinita
milia auris et argenti. O mortales miseri sicut ego
forsan hodie morituri bona facite: faciē dñi i psal
mis et cōfessionibus p̄uenite. pctā plorate. opa me
ritoria multiplicate. pphetas et alios p̄dicatores
audite. et sic modo in mundo viuite: quod in hac tri
sti hora et anxia doleo et me pudet nō fecisse. Nūc
vellem iejunasse assidue. vicia deplorasse et orasse
et nūc dispono si mortem cuaderem. me vitam an
gelicam perducturum. Sed vere iuste ego nūc
quando volo. priuor potestate. qui quando potui.
vt inolui data michi facultate. O deus quot horas
et tempora non redditura perdidi. quot momenta.
quaot vana facta et inutilia pertractus. et tam mul
ta preciosa neglexi. non necessariis me implicauis.

necessaria autē pretermisi. alioꝝ adiutorio plusqꝫ
necesse fuit vel quam michi forsan expediebat in
tendebam. et meipsum negligebā. aliorum aīas lu-
crabat detrimentum mee patiebar. Audite. audi-
te oēs q̄ meis interestis miseriis. qz ut videtis rem
pus michi deficit nec reuertetur in hora huius ne-
cessitatis mee. accessi ad amicos meos. req̄stui sin-
gulos de qb⁹ michispes ap̄lior erat. petens elemo-
sinā spūale. et repulerunt me dicētes. Ne forte nos
bis et tibi nō sufficiat. O deus piissime misericordia pater
respice ad me desolatū: et q̄ nichil in me reperis qd
remunerem miserere saltē afflito quē in afflictione
vides oī auxilio destitutum. Deu q̄ta bona in tāto
tpe facere potuisse ac cōgregare: et turpiter negle-
xi. O deus meus et q̄ minima opera satisfactoria
michi nunc esset grata et valetis. cupio saturari de-
missis q̄ cadūt de mēsa dñoz meoz et nemo michi
donat: et id quod thesaurizare et acqrere toto tpe
meo potuit: oportet me nunc cū dolore et pudore ni-
mio deserere et mendicare Putas ne magis michi
miserebunt alieni q̄ egomet michispis. ppter hoc
qz de eis diffido mestū est et triste cor meū. qz defe-
cit auxiliator. Sane enim ridicule petūtur auxi-
lia in angustia que non fuerunt ab aliquo in pace
quesita. sed vanius petūtur; cum ab offenso iudice
postulantur. deum in pace mea et prosperitate vite
mee plurimum offendit et quomodo aut quas facie

139

vel qua fiducia auxiliū postulabo ab eo. O vos oēs
cōpatimini michi et miseremini mei / et q̄diu v̄tres
suppetunt et tempus iuuat et dles:congregate in
horre thesauros celestes et facite vobis amicos
de māmona iniquitatib⁹ / et cum defeceritis vna dls:
erū recipiat vos in eterna tabernacula / et non reli
quamini vacui sicut in hac hora vobis aliquā supuē
tura me vacuū et bonis opibus priuatū videtis. O
o fallax turba amicor⁹ / deceptrix curs mediorum
oia bona michi pmittebant / salutē meā pdcabāt
dicētes michi: nichil oīno tibi timēdū est: nullū p̄
culū est. confiteri adhuc nō cures. infirmitas hec nō
est nisi humor de ordinatio qdā. q̄esce dormi / oēm
sollicitudinē et curā depone et cito hec infirmitas
p̄rāsibit. O amici falsi. intimi vertaie mee / et dece
ptores salutis mee v̄fis pmissionibus inherēdo / et
iacula mortis non p̄cauendo decept⁹ sū / fatuus mi
ser ego sic ex improviso fallit oīs homo. Respergi
vsozquasq; vt viderē corpus / pp̄lū fortitudinez so
lite iuuentutis et ecce corruptum et desiccatum est cor
pus tanq; fenū / et pulchritudo tanq; flos fenī ex a
ruit: et cecidit oīs spes et cogitatio mea. In die em̄
mortis pibūt oēs cogitationes eoz. Quo abierūt
oia in qb⁹ spabā. vbi est iuuentutis lascivie dissolutio
p̄spiratis et sanitatis arridēs pmissio: dicebant mi
chi sanus es / iuuenis es / et ecce nūc vita sc̄iditur et
dum adhuc ordineret hoc et alia vana cogitatione

disponerem. ex insperato tela mea / vita mea / tota
spes mea sic conditum / et secessur. Et signum quod est
ut puerus morte: quod morte noluit preuenire. Ne
me: appropinquat hora dissolutio mea / visum pro
anhelitu deficio. motu priuor: sensu cuacuor. rece
dere compellor. amplius tardare non possum. O felix
nunc finis verbis impone. Ulterius plagere non va
leo. ecce nunc venit hora que me auferret de terra.
ecce propero ad invisibilis. reliquo tempore: festino
ad eterna / coram omnipotenti iudice responsurus / et sen
tencia dubia et ignota michi suscepturus. Ideo tim
endo et michi ipsi propaciendo inter illa amara qua
si torretes lachrymarum effundo. Et quod perficit nunc
flere et amarissima exagerare: conclusum est. mutari
non potest. Ne me: nunc video. nunc experior quod amplius
nil valeo / et mors michi appropinquit. O vos am
issimi mei: vobis et huic infelici vite / vale perpetuum
dico. En manus incipiunt rigescere / pedes friges
cere / angues nigrescere / facies pallescere / visus o
bumbrari / oculi profundari / intuitus reuersari / inci
pio horribilis pro oia fieri. Ha: me miserum: puncture
mortis circumdant me / et cor meum pene suffocarunt.
O cordis angustie et pressione morifere. En pulsus
incipit titubare. anhelitus deficere. lucem mundi am
plius non video. quod est oia attendente amicimi et
fratres mei clamitat. Eya frater spe habe in domine. nunc
recurre a domini. Ne me: mille anterant necessarij

ad disponēdū / ut tā longā vīā arrisperē: et hāc terrī
bilā horā securus expectarē. qualis emī in hoc pun
cto eriero: talis p̄sētabor iudicio extremo et ero
in statu sempiterno. O q̄ beatus es p̄ter arsēnī q̄
semp hāc horā ante oculos habuisti. Neu me: vbi
putas in hac nocte degebit paup sp̄us meus / aut
quis suscipiet miserā sīam meā: vbi hospitabit vel
pnocribat: aut quos socios habebit / ve l̄ qui erunt
qui ē suscipiēt in illa regiōne ignota / et iocurrēt
O q̄ desolata erit aīa mea. O q̄ derelicta et absec
ta supra vniuersas aīas. et quis est qui ei fideliter
assit / et q̄ eā efficaciter suuare possit aut velit? Non
emī ad aliquē sc̄tōꝝ conuerti me / ut ip̄e in hac hora
p̄o me peroraret: et michi familiaris adesset. Dñe
deus misericors / tu noster dux / tu vīa / tu hospes /
tu ostiū / tu sis refugium in hac hora: et miserere aīe
mea ut sinus abrahe ēā in sinu suo collocet. Jā emī
ampli⁹ hic stare nō possum. Jā video sup me catens
uā demonū horribiliū ouanciū et irruere volētiū in
miserā sīam meā: et vt p̄dā discerpere ēā nitentiū.
O mi de⁹ q̄ terribilio est aspect⁹ eoꝝ q̄ nō p̄stolane
altud n̄ssi sp̄m meū desolatū quem creasti in proxi
mo exiturū: si forte eis torquēd⁹ in sorte relinquat
Nunc appropi⁹ quas iudic⁹ mī strictissime et iā ra
tionē redditurus de oībus vīos ad minimā cogita
tionem tibi assistere debeo. O strictissime iudex q̄
multū p̄deras in iudicando ea que hoīes modica

reputant faciliter opando. Nunc igitur valete fra
tre a socij et amici karissimi. qrb hinc sā exitur⁹ oclm
mētis ad purgationē quo deducendus sum dirigo.
vbi video dolore/miseriā et afflictionē multā. et ibi
recludēdus sum v/qd dū reddā minimū quadrante
Valete bene viuere et bene mori in dño discite in
quo est salus/vita et resurrectio nostra/et oremus
pro invicem vt saluemur cum eo qui est benedictus
in secula seculorum Amen:

Efinis huius meditationis.

Et iterum adhuc de meditatione
mortis/ et eius lege dīrissima.

Ortales dñs cunctos in luce creauit:
Ut cōspiant in eritis gaudia sūma poli.
felix ille quidē/ qui mentem iugiter illuc
Dirigit: atqz vigil noxia queqz cavit.
Nec tamen infelix/sceleris quem penitet acti
Quisqz suum facinus plangere sepe solet
Sed viuūt hoīes/tanqz mors nulla sequatur:
Et velut infernus fabula vana foret.
Cum doceat sensus viuentes morte resolut:
Atqz herebi penas pagina sacra probet.
Quas qui non metuit infelix prossus et amens
Vluit/ et extinctus sentiet ille rogum.

Sic igitur cuncti sapientes viuere certent:
Ut nichil inferni sit metuenda palus.

19

¶ Lex ista lex mortis.

Lex metuenda/ premit mortales oib⁹ vna
Mors cita/sed dubia: nec fugienda venit
Circuit et surgens sol vitā prestat: et item
Cum cadit ad nichilat quod nichil ante fuit.
Sic dat/sic retrahit/iterum trahet atq; retraxit
Omnia sol girans quod dedit ipse trahit.
Ex utero natis posita ex lex ire: sed esse
Certos sub sole perpetuare nichil.
Ex utero natis pedetentim calle sub ipso
Subdola mors comes est. nos laqueare studēs
Passibus inuigilat nostris mors/omniarodens
Nec sinit esse diu quidquid in orbe fluit.
Continuo cadimus viuentes. filia sororum
Atropos arrumpens emula sepe venit.
Altera natura mors est. mors altera casu:
Ville modos mortis vniqa vita gerit.
Pulsibus innumeris agitatur ut equore puppis
Sic rapitur variis vita agitata malis.
fluctibus aut morbo/ seu flāmis/ strage/ veneno
Macra fames/ calidum/ frīgora cura nocent.
Ergo quis in tantis possit cras dicere viuam:
Cum viciat quotiens mors male visa feris.

Non licet ut ideo vane confidere vite:

In qua nulla fides est nisi certa mort.

Finge q̄ sp̄cias morientem: sed freme: namq̄

Consimili penete vocat vna dies.

Finge q̄ sp̄cias corrosum vermibus. ecce.

Consimili dente te petit illa lues.

Immot tremenda lues breuiatio tota dierum:

Qualabor idem vnius te premet, atq; dolor.

Ortus queq; suos repetunt: terramq; sequuntur.

flos fluit, vmbra fugit, omnia nata cadunt:

Nil reputo longum: dubius qd terminus angit:

Crastina forte dies, est michi sola dies.

Est brevis illa dies: hodie, quia forte dierum

Est michi meta dies, heu metuenda dies.

Atq; horrenda dies, qr tūc michi mets merendit

Clauditur illa dies: leta ve, dira ve dies.

Prob quicunq; dies sibi longos estimat: errat.

Nulli est tota dies vñtere tutu dies

Frustra ergo dico dies sit, si mentio nulla dserunt

Cum stet nulla dies vna, nec hora quies.

Ut placet in longum vite spem temporis augē

Ex nichilo nichilum: mox erit atq; nichil

Mille fuere viri, milleni milia mille.

Corpus humo putruit: nomine fama caret

Sed superest in eritis mercedem sumere dignam.

Optima pro merito et viciosa pati.

Aspice iudicium hoc metuendum iudicet tanto
 Qui vocat: et venit illa timenda dies.
 Ergo time, metue te construe, corrige mentem:
 Uiae mori presto, debit at ferre para.
 Dum licet, et spaciū datur: ista relinque
 Pro patria celi: quia sine fine dies
 Non est illa dies cursus ut ista dierum
 Est deus illa dies, ultima nostra quies.

CExplicit de meditatione
 mortis et eius lege p̄ira.

Incipit speculum peccatoris.

Quoniam fratres karissimi in via huius se-
 culi fugientis sumus, dies nostri sicut um-
 bra pretereunt: necesse est corde sollicito
 memorari q̄ sepius n̄a fragilitas n̄a mortalit̄ iſir-
 mitas sociens nos cogit obliuisci illud qđ oīpotens
 dñs nostrū sui graciā volens profectū: per beatuz
 moysēm nobis tribuit p̄siliū dicēs. In deut. xxxiiij.
 cap. Utinā saperent ⁊ intelligerēt ac nouissima p̄
 uiderent. Eya fratres mei karissimi ecce feliciter
 poterim⁹ evadere mortis periculum, si diligenter
 ei

studeamus sequi dñi nři consilium quod est mortis
remediū salutis antidorū pectoris speculū cū no-
bis insinuat dicens. Utinā saperet et intelligeret ac
nouissima puidet. O salutifera redēptoris nři se-
tencia: ex qua nobis ē iſtructio sapientie admoſtio tri-
nitatis speculū puidet. ex altatio pnie et acquiſitio
diuine ḡe. O admiranda bonitas nři creatoris. o
ineffabilis caritas nři redēptoris. o p̄dicāda benigni-
tas nři ſaluatoris. Nos serui neq̄ ſumus serui ne-
gligētes serui inutiles q̄ nřis erigētib⁹ demeritis
mortē ineruimus pocius q̄ vitā. et ecce pius autor
vite ip̄e dator venie ip̄e largitor ḡe nos inuitat ad
ſalutē dicēs. Utinā saperet et. Quis enim niſi p̄ſ-
turus homo hec audiēs iſta p̄ſiderās. nō v̄hemen-
tissime gratuletur et ultra q̄ fari poffit exultet. in
gaudio ſpūs i vtero ei⁹. q̄ ip̄i eipotēti deo ip̄i regi-
ſclorū ip̄i aḡlorū dño ip̄i creatori om̄i creaturarū
cura eſt de nobis infirmis et miseriſ ac mortalibus
Cura ergo p̄ maria nobis ieffe debet: q̄tinus p̄ oī-
bus et ſup oīa ſacris ei⁹ p̄ceptis obediam⁹. et eade
uote diligamus et ſtudioſe adiſpleamus. Ue nobis
impetuū. qm̄ teste aplo miserabiliores oībus hoī
bus erim⁹ at detiores: ſi hec nō fecerimus. Uere
ad exequenda nobis mā lata ei⁹ ociosi et ianæs exi-
ſtimus: uifi in primis et ante oīa odio habeam⁹ q̄ ip̄i
dño displicere cognoverimus: et illa fideli corde di-
ligamus q̄ tremende ei⁹ maleſati p̄ſacre credim⁹

Proinde dñe noctuq; exorandus est ipse clemēs &
 misericors deus & dñs: et nobis largiatur auxiliū:
 q; suū tā salutare p̄stat p̄siliū dīcēo. Utinā sapēt &c
 Of rēs karissimis intelligite q; so q; legitimis p̄sideratio
 em̄butus sūnē: destructio est superbie. extirpio inui
 die. medela malicie. effugatio luxurie. evacuatio
 vanitatis & tactantie. cōstructio discipline. pfectio
 sc̄timonie. p̄paratio salutis eterne. Ait ergo. Ut
 nā saperēt &c. Heu heu q; paucorū ē ista v̄t⁹. pauci
 sunt q; salutarē hāc n̄fisaluatoris sapiāt sūnāz. pau
 ci sunt qb⁹ est āte ocl̄os p̄prie fragilitatis cognitio
 corruptibilis carnis corruptio. p̄ctōruz recordatio
 instātis mortis meditatio. ferentis gehēne putei p̄
 sideratio. Ecce q̄ v̄tile speculum p̄ctōris. Reuera
 bone frater sit epius i hmōi speculo p̄spereris:
 eris absq; dubio sanfone fortior. dauid sanctior. sa
 lomone sapiētor. illi aut̄ i hoc speculo se sepi⁹ p̄side
 rare neglexerūt: ideo carnis sue desideritis cecati
 corruerūt. Iḡit si tāti viri tā horribilē lapsi sunt in
 culpā qbūs tāta affuit fortitudo & sapia. q̄ta caute
 la q̄toq; studio nobis est vigilādū qb⁹ inest tāta de
 bilitas tantsq; i peritia. Porro tres viri isti ideo le
 gunt in sc̄tā eccl̄ia: vt fidelibus nō ad erēplū rutne
 sed ad spectaculū cautele: q̄tinus nullus n̄m i sua
 cōfidat fortitudine. nullus p̄sumat de sua sapiēcia
 imo semp timidi. semp reat⁹ n̄p̄i p̄scij. semp de n̄fa
 salute sūnus solliciti: nunq; n̄fc corruptionis & ufe

mortalitatis oblitii. Qui vero hīmōi verba negligē
ter audiunt nō sapient nec intelligūt, nec nouissima
puidēt, et sic in mortē et in dānationē vadūt. Ut igit̄
mens n̄a circa prudēcie studjū euigilet, dñica hor
taſ ſnīa dicēs. Utinā ſaperēt. tc. Hanc admonitio
nē ſalutiferā oculo rōnis pſideres kariffime: nō in
transitu īmo cū ſtudjo et deliberatione ſepiſſime re
uoluēdo, q̄r ſicut thus nō redolēt niſi ponat in igne
itaſ nulla ſacre scripture ſapit ſcīēcia, niſi cocta ſit
in corde. Ergo dilige hec v̄ba: et eoz ſnīaz in corde
tuo iſprime Utinā ſaperent. tc. Ecce: hic frater ka
riſſime tris tibi iſ hoc pponunt ſez ſcīa, itelligētia,
et prudētia. Vult igit̄ dñs ut ſcias vitā pñtem fugi
tiuā, pīculosā, breuē, mſertis tabeſcentē, vniuerſe
vanitati ſubiectā, pctōz ſordibus pollutā, cupiditi
tate corruptā, iſ breui pīturaſ, quatjnus q̄to iſ felijti
or miſidus iſte eſſe pſpicit: tāto facilius, p amore ce
leſtis patrie p̄tēnat. Vult itaq̄z dñs ut fragilē cōdi
tjonē tuā intelligas ſic meditādo. v̄z q̄ nud⁹ egrē
ſus es de vtero matris tue, nudus reuerteris illuc
et q̄r terra es et in terrā ibjs. In huius vite miſeriā
nudus intrasti lugēs, dies tuos in dolore et erūna p
transiſti, cū luctu et labore hinc exiturus es. Intel
ligas igit̄ q̄lis ſit ingressus tuus flebilis, pgressus
tu⁹ debilis, et egress⁹ tu⁹ horribilis. Intellige ergo
q̄tū ſis in hac valle miſerie exul et egrotus v̄tutib⁹
paup et modicuſ, labilis et infirmus ac in proximo

moriturus. frater felix eris si hec intelligas et in
corde tuo quasi in libro scribas et hanc vnam quam tibi
trado regulam seruare studeas. Vnde deo gratus:
toti mundo tumultus Crimine muidat sepi transi
reparatus. O quod felix et beatus vir cuius anima circa
hunc studium euigilat: quod prudenter sapit et intelligit
ac nouissima prouidet. Carissime tu ergo fac similiter
Legisti iam hoc in speculo pectoris. quod sane sapias quod
intelligas restat ut nouissima puidreas Ora ergo cum per
philia et discere. Notum fac mihi domine finem meum numerum dief
rum meorum quis est: ut sciā quod desit mihi. O utilis oso
o felix contemplatio necessaria postulatio. Non plae-
ne tempore vel moneta quod pater posuit in sua parte preci-
re depositas: sed quod sis aduena et pegrinus in huius mun-
di erunose pegrinationis exilio homo infirmus et
exiguitatis intelligas et cognoscas. Ergo utinam sa-
perent: id est pterita pectora quod tum sint amara. vnde tere-
mias. Vide quod amarum est et malum te dereliqueret deum
tuum malum est in culpa: amarum in pena. Et intelligeret. scilicet
pontis quod tum sint vanas. Unde ecclastes. iij. Vanitas va-
nitatum et oia vanitas. Et nouissima puidenter scilicet
eternitate gloriam quod tum ad bonos. et eternitate mortis
quod tum ad malos. ut sibi puidenter contra sterilitatem fu-
turam sicut ioseph genesis. viii. et ecclastici. vii. In
omnibus opibus cuius memorare nouissima tua et eternum
non peccabis. Reuera karissime frater si pontis vite
tue breuitatem actendas: et quod tibi deest in agenda deo

digna penitentia id est disciplina pceptorum eius obseruanda: et scitatem coram ipso proficienda saperes et intelligeres, et mortis telum ante oculos tuos pspice res. pculdubio mori sine mora, spretis popis, post positis mudi curis, despctis carnis illecebris, protectis voluptatibus, conceptis deliciis, in tua custodia vigilares: ac nouissima prudenter puideres. Sapientia enim est non tam cuiuslibet rei principium, pspicere quaececum finem exitusque puidere. ut ait tullius. Rerum exitus prudenter metit. Denique felix esse pprobatur quod sic cogitat de supplicio an supplicium: ut postmodum supplicij effugiat piculum. dicens ergo michi Paratus sum pro omnibus accecidere diuino pssilio ut sapiam et intelligam ac nouissima puidetiam fuisse quam sunt mea nouissimae. Illa utique de quibus spissitudinis tibi per salomonem loquitur ut supius est iam dictum. In omnibus memorare nouissimam tuam et ieiunum non peccabis. Non melius poterit luxuriosa caro domari: quod quis erit mortua pmeditari. et si tales meditatores habueris: feliciter dicent oes generationes. Meditatio nichil est quod mentis ditatio. poperte menses tuas dicas: quoniam contra cuncta aduersantia puidenter scias illud strafas. Legitur enim in poeta: quod certum lumen in capite argus habebat: quod ita pte intelligi: quod ex parte sui intra mentis sue circumspectionem prudenter possidebat. Igne sitato studio pollebat paganus: multo fortius puriorum pudentie oculum dum hinc per populus vel clericus christianus. Esto ergo alter argus: immo illo cautior illo studiosior

si lo prudētior et sapias et intelligas eononiſſima p
 uideas. Nec enim sunt nouiſſima: q̄ puidere ſollicite
 ſūma prudētia eſt. vii⁹ illa hora terribiliſ in q̄ miſ-
 ſera aia tua ex h̄ corpusculo corruptibili eſt timens
 egressura. Crede michi tu q̄ legis hec Ad hinc ſi rei
 tremēdas conſideratiōes maluiffe debueras poſſi-
 dere puidētiā q̄ totius mūdi dñi attonē. Utinam fa-
 peres q̄ dei ſūt et intelligeres q̄ mūdi ſūt et puide-
 res q̄ iſerni ſūt. pfecto deū timeres. ſupbiā nō ap-
 peteres mūdu contēneres et iſernu horreſ. In
 illa nimis metuenda extrema hora tua q̄s amicoꝝ
 q̄s parētiſi tuorū veniens cū gladiis et armis poter-
 it auxiliū ferre. Non enim erit tūc q̄ ɔſoleſ te ex oī-
 b⁹ caris tuis respiciēs eris ad auxiliū et ad iudiciū
 hoīm ſi refugiuſ tūmō erit apō deū. Cogites igiē
 tecū karissime: quo timore tūmēdus quo amore di-
 ligendus quo honore venerādus ſit ip̄e dñs iſus
 x̄ps dñs n̄f q̄ ſalutis pſidiū ſolus pſtare potest post
 mortē. Reduc ſepiſſime et ſepi⁹ karissime ad mēoriā
 illū extremuſ exituſ tuſ diē et ante q̄ misera aia tua
 ex carcere carniſ exeat: puidreas quo vadat. Iſti⁹
 modi pſideratio pſitionē picipit. pſiclo pſictiōeſ
 parit. pūctio p̄ēplationē ſiue plū et hūlē affectū
 in deum pium videlicet ex fiducia adiutorij diuine
 bonitatis et clemētie. hūlē ex pſideratōe p̄prie fra-
 gilitatis et miserie. Hic lector attende. quid enim
 eſt in oī ſciencia quod hominē prouocet facilius ad

custodiā sui et oēm iusticiā expellēdā ad sc̄titatē in
timore dei pficēndū: q̄ sue corruptiōis p̄sideratio.
sue mortalitatis certa cognitio: postremo tremen-
de mortis sue recordatio. etem tunc hō sit non hō.
Homo qñ egrotescit: egrotando egritudo crescit.
pectōr expauescit. cor cōtremiscit. caput p̄stupescit
sensus euanscīt. v̄tus exarēscit. vult⁹ pallescit. fa-
cies nigrescit. oculus tenebrescit. auris surdescit.
nasus putrescit. lingua fatescit. os obmutescit. cor-
pus tabescit. caro marcescit. tūc carnis pulchritu-
do fetore efficit et putredo. tunc hō soluit i cinerē: et
v̄tū in verme. Ecce satis horribile spectaculū. sed
est nimis utile speculum: qm̄ nulla artis medicina
nullaq̄ doctrina sic supat supbiā nec sic vincit ina-
liciā nec sic extinguit libidinē nec sic calcat mundi
vanitatē sicut h̄mōi horrende mortis recordatio.
Ergo v̄tinā saperēt et intelligerēt ac nouissima pui-
derēt. Et qd i hoc mūdo tñ vilescit sicut hō cuius
corpus cū sit examine nō p̄mitit eē i fra domū tri-
duo p̄ fetore: s̄z vile stercus foras p̄uic̄t in p̄fundo
terre abscondit. putredini tradit. v̄mib⁹ i esca daēt
cadauer efficit. Erubescat ergo supbuō i felix pec-
cator: et timeat elatione secat⁹. ira i flatus i paciēcia
virio fedat⁹. cui plus plac̄are aristotelis q̄ sc̄ia de
apl̄is. pl⁹ codex platonis: q̄ diuin⁹ liber legis quē
nulla lectio letificat. nulla sc̄ia edificat. nullus ser-
mo sapit nisi fuerit grāmatice cōfectus. dyalectice

imaginat⁹, rhetorisce purpuratus. Stultus es qui
hec ignoras: et terras. quoniam q̄ talia agunt et in talibus
dies suos consumūt. petim̄ sibi generāt et mortē pa-
rant q̄ ex sili studio similē p̄cipiūt sc̄ias. hoc ē foliis
colligūt et nō fructus: id est v̄ba nō v̄tutes. v̄ba eīm̄
in ventū p̄fertur et aerē v̄bis v̄berāt. verbositatem
sonat̄ iactatiā ostēdūt. de q̄bus p̄ psalmistā dicitur
Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius et om̄is sapia
eoz deuorata est. Sicut enim ebrius nescit quid agit
aut quo vadit eo q̄ seipm̄ iguorat: ita insipientes cle-
rici seculares iherēdo hui⁹ mūdiscit se p̄turbāt li-
bros deuorant: sērēcias m̄l̄t̄ implicat̄: sed qd̄ agat peni-
tus ignorat̄. qz ad quē finē miserū tēdāt: miserū non
actēdunt O v̄tūnā tales saperēt et. Si enim fugientis
vite sue breuitatē pp̄ederāt. si dāns diez suoz ate-
oculos puerterēt. si q̄ tremēdo iudicio non ex mor-
tis eorū opibus imo de oī verbo ocioso q̄ districte
respōsuri sunt p̄uiderēt mor terrore p̄terrīti. mor
diuino amore p̄cussi. vanā huius mūdi studia relin-
querent et de studio vanitatis ventrēt ad studiū ve-
ritatis: et de studio stulticie ventrēt ad studiū sapie:
hoc est de studio curiositatis: ad studiū huīlitatis
de schola luxurie et prauitatis: ad scholā mundicie
et sc̄itatis seu castitatis. de vita iniquitatis ad vi-
tam bonitatis seu sc̄itatis. hoc est de vita fornicas-
tionis: ad vitā beate religionis. id est de domo con-
uersationis mūdane: ad domum sancte discipline

Vñ sp̄e bñdictus sp̄issancus p̄ prophetā p̄cōribus
p̄cepit dicēs in psalmo. Apphēdite disciplinā neqñ
irascat dñs: t̄ peatis de via iusta. O q̄ terribilis ē
hec s̄nia t̄ nimis metuēda h̄is q̄ disciplinā non app̄
hēderūt. ex hac sp̄is sc̄ti s̄nia patet q̄ peribūt. hic
est q̄ dñs per moisē ait. Q̄is aīa q̄ afflīcta nō fuerit
p̄ibit de pp̄lo suo. Notāda sūt attentius verba ista
Aīa iqt̄ peribit que nō fuerit afflictia subaudi p̄ dis-
ciplinā p̄ mox correctionē p̄ cōsciēcie purificatio-
nē: t̄ dicebat die hac id est est p̄nitētē ḡfē id est die
huius vite: qm̄ qui non suscipit modo tēpus p̄nīe:
post mortē non iueniet locū indulgence Quapropter
timesce tu peccator tu caro sup̄ba tu vile cadauer,
quē adhuc viuentē vermes quotidie corrodūt q̄ de
tuo corruptibili corpusculo generant contremisce
sup̄biā p̄ijce vanitatē fuge luxuriā apprehēde di-
sciplinā ne peas. Vide i hoc speculo q̄des: q̄deris
cuius acceptio tabes mēstrua origo luctū putredo
finis. Ultimā sapient̄ rc. Ecce frater te p̄uenio. vñ.
Quicqđ agunt alij sis memor ip̄e tui: vilescat mun-
dus tibi plus q̄ tu mūdo. Habet igit̄ rāte calamitas
tis miseriā. q̄siderans attēct⁹ t̄ cū prophetā ingemis-
cens dicitō. Iniquitatē mēā ānūciabo t̄ cogitabo p̄
p̄cō meo. qm̄ inflagella patut sū. t̄ dolor me⁹ con-
tra me est sēp. Et itē p̄ dic cū ap̄lo q̄ flebilē hūane
cōditionis statū deplorat dicēs. Infelix hō ego. q̄s
me liberabit de corpore mortis huius: Nec salutis

181

fera apli sentēcia prudētem lectorē exigit. Adhuc
in corpore apli virit: q̄ tñ corpus mortuū noīauit.
q: q̄ sapiēs est: iā mortē ante oculos cōsiderat/ iā se
mortuū reputat cum se moriturum pro certo sciat
Actēde ergo in illa terribili hora de quā loquor mi-
sera p̄tōris aīa qua de inundo extura es: quo exis-
tora et itura es. aderūt mox mīstri maligni illi mas-
ledici i diaboli illi tartare illi sp̄rit⁹ horribiles et
pessimileones rugiētes: vt rapiāt p̄dām. si tuā pec-
catricē aīam miserā. tūc subito horribilia patebūt
loca penarū/ chaos et caligo tenebrarū/ horror mi-
serie et tribulationis/ terror: tremor agustie et p̄fusi-
onis terror: horrende visiōis. tremor tremende mā-
sionis. vbi loc⁹ flētiū. vbi stridor dēciū vbi mor⁹ v̄
miū. vbi clamor dolentiū. vbi luct⁹ gemētiū. vbi ē-
vor clamatiū peccator⁹ dicētiū Ue/ ve/ ve nobis fi-
lijs eue. Clioq̄ hec et hys sīlia: īmo mīlesies plusq̄
dici p̄t: peiora de corpore egressura misera aīa im-
mō miseria audierit/ viderit/ et senserit. q̄lis q̄rtus-
q̄ q̄ magnus terror et ior et tremor erit ī ea que li-
guia pōt dicere/ q̄s liber exponere. q̄d tunc p̄derit
scīe lactantia. scīi pōpa. mūdi vanitas. terrene dig-
nitatis cupiditas. Nunq̄d poterūt luxurie appeti-
tus/ cib⁹ exq̄sit⁹/ pot⁹ delicatus/ vestis curiositas/
calciamenti speciositas/ caruis mollicies/ ventris
ingluvies/ ciboz supfluitas/ crapule ebrietas/ doz-
morum constructio/ prebēdaz acquisitio/ diuitiaz

aggregatio. Qia ista misera aiam hois eripere de
ore horrēdi et horribilis leonis. et de maledicti fau
ce draconis. Hac vlnā lectionē legat aliq̄s et sapi
at et sane intelligat. et i corde suo retineat iplicat⁹
amore mūdi et carnis debilitatus et cecatus cui plus
placet luxuriosi cadaveris venenosa voluptas: q̄
aie sue sanitas. q̄ pl⁹ studet circa inarchā quam cir
ca marcū. cui aut̄ pl⁹ est de mūdo q̄ de xpo. cui pl⁹
de lege bouina q̄ de lege diuina. legat igit̄ lectionē
istā insipies iste q̄ hmōi est: et speculef̄ i hoc speculo
pectoris speciē suā consideret diligenter vñ veniat. et
qd sit et quo vadat. Perpetet i pm̄ssio p̄ quam se
mitā vehemēter metuēdā. p̄ qd iter tenebrosum. p̄
quas horrendas manus misera ei⁹ aīa trāitura est
O stulte pctōr q̄ ista cōsiderare nescis siue p̄medi
tari: q̄ ista p̄uidere negligis: ideo sepius iuadit te
superbia. exagitat ira. excruciat malicia. vulnerat
inuidia. inflāmat luxuria. fatigat pigritia. ligat aus
ricia. qm̄ horrēda īmīnētia. tibi tormenta prudēter
nō respicis: idcirco cōtumax. iniuriosus. obstinat⁹
sepe efficeris. piger et accidiosus ad op⁹ diuinū ac
cedis: et illud negligenter agis. et desidiose. q̄ re: q̄
nō preuides quo vadis. Utinā ergo saperes et tel
ligeres tc. Tremēdus est illi⁹ aspect⁹ vt dicit Leo
papa: cui perūlū est om̄e solidū. aptū oē secretum.
cui obscura clarent muta respōdent. silentium cō
fitetur mens sine voce loquitur. Si ille serpēs dia

bolus venenosus satanas ausus fuit impetu face
re in aiam sc̄issimā br̄issimā martini / q̄ erat gēma
sacerdotū: quā felicē aīaz p̄nibus angelis eūtē in
celū curabat īpedire: quomō timēdū est tibi p̄ctōri
et trementer p̄meditādum q̄ horribiliter occurret
aīe tue. Ille aīarū hostis amarissimus. Eya frater
karissime: p̄cogita et nunq̄ a tuo corde recedat / p̄
cum illa br̄issima vgo p̄petua mater dñi n̄fīiesu xp̄i
aīe sue p̄uidebar: que et legim⁹ filiū suū exorauit/
ut maligni spūs in eius trāsitu nō adesset. O si tāta
et tam setā deo cara īmo karissima aīa / visionē ne
phandoz soīituū dubitabat: qđ faciat aīa pecca-
trix. quomō stare poterit ad horrendū aspectū tre-
mendi vultus eius ad intolerabilē fetorē oris eius/
ad flammas sulpureas oculoz eius. Certus esto q̄
timor huius horrende bestie / cē genus tormentoz
supat: plusq̄ in mūdo hoc cogitari q̄at. qđ p̄pheta
pauidus exp̄auescēs ad orōnem cōfugit dīcēs. Ex-
audi deus orationē meā cū dep̄cor: a timore īimici
eripe aīam meā. Non dīcst a potestate: s̄z a timore
quare: ad insinuādum q̄ maxima sit pena / q̄ horri-
bilis / q̄ intolerabilis sit terror ipsius īimici. Deu-
heu frater mi: si talis et tantus tremor est aīe pecca-
trici ex solo satiane visu: q̄ta p̄fusio / q̄tus horror
q̄ta afflictio / q̄ta ve lamēatio erit eius tactus. O
stulti filii hominum et vāni: vt quid diligitis vānitatem
et queritis mēdaciūm. quicunq̄m diligit vānitatem

odit animam suam. et odibiles sunt deo implorantes et ipse tales
eius. Unus psalista. Nunquam qui oderunt te domine oderant
te. perfecto odio oderant illos. Altissimus omnis odio odit
peccatores: et misertus est penitentibus. Et quare tam
horredat angelorum horribile non circumspectis miseriam
quare non paucis superbiis quare non extinguitis
suariciam: quare non contemnitis luxuriam: quare mores
vestros non corrigitis: quare mandatis dei salutis=
rum eius consilium negligenter auditis: quare non sa=
pitis et intelligitis ac nouissima prudenter. Hinc est
quod dominus vos peccatores terribiliter allocutus. Ego inquit
in interitu vestro ridebo et subsannabo: cum vobis quod
timebatis aduenierit. O quam timenda est hec dominica sua
Utinam lector saperet in palato cordis quantum contineat
amaritudinis: quantum reverentie formidinis. quia reuera si sci=
ret: omni die et hora vitam suam caucius custodiret. Sed
dices forsitan quod deriso et subsannatio non cadit in
ipsu omni potestate deum: nec eius veneranda scientissimaque
eius natura simplex: humanae passiones siue iniurias
non admittit: Cur ergo ab omnipotente deo peccatoribus
dicuntur. Ego in interitu vestro ridebo. Acte de qui inter=
rogas quomodo tibi dicta debeat exponi sententia
Ego inquit in interitu vestro ridebo: ridebo id est cum finis
vestre venerit vos derisione dignos clamabo. Et
cum irruerit super vos illa repetita calamitas sub=
sannabo. id est cum mors amara vos mouorderit:
eterna subsannatione dignos vos damnabo. Audi

tu peccator sententiam terribilem quā si tu intellige
 res: sine dubio expauesceres. s̄ scripturas sacras
 negligenter legis: actus vite tue, mala que facis,
 p̄tā q̄ cōmittis. facta dicta et opa tua mala non sa-
 piēter respicis. velox ad mēsam. tardus ad ecclias
 potens ad portādū. s̄zeger ad psallēdū. guigil ad fa-
 bulas. sōnolētus ad vigilias parat⁹ ad loquendū:
 sed tardus et mutus ad psalmodiandū. prōptus ad
 irā et detractiones: piger vero ad orōes. iuidicē am-
 to: xp̄ ipauperū psecutor. festucā in alio oculo respī-
 ciēs sed crabē i oculo tuo nō vidēs alioꝝ facta tem-
 nens. s̄ tua nō cōsiderās nec deserās. ceteros rep-
 hēdis: teip̄m nō corrigis altos vituperas: et teip̄m
 collaudas malicie inuentor: discipline destructor.
 amicus vicioꝝ: et hostis r̄tutū. hec sunt q̄ hoīez exe-
 cant et adeo ip̄z separāt. hec sūt q̄ monarchū faciūt
 demoniacū. puerum faciūt puerū. clericū hereti-
 cū. xp̄ianū antichristū. q̄ eīn xp̄ianus non est: anti-
 christus est. Non est christian⁹. qui vita et moribus
 xpo est contrariis. Heu heu: vir insipiēs non cogi-
 nosceret: et stultus nō intelliget hec. Et ideo sicut dis-
 cit idem propheta. Simul insipientē et stultū perib-
 bunt. Sed que distincia est inter insipientē et stultū
 Omnia stultus est insipiēs. insipiēs eīn dicit quasi
 nō sapientis. Multi enim manent qui sapientes uō
 sunt: et tamē stulti nou sunt. Multi iusti sunt et mul-
 ti iusti nou sunt. et tamen iniqui nou sunt. Uis ergo

noscere quis sit insipiens / et quis stultus. Insipiens
est et qui se a gaudiis paradisi pegrinum esse non con-
siderat: et qui se exulem in hoc exilio non accendit.
Stultus est qui licet ista cognoverit: liberarit amē a
mūdi miseria p penitētie meritū nō intendit. Item
insipiens est qui non credit futura supplicia repro-
borum ppetua: et gaudia iustorum eterna: stultus autē
qui licet ista crediderit: tñ ut mortez ppetuā euade-
ret et gl̄iam eternā castevinēdo pieq pversando ac
quireret non intendit. Justo ergo dei iudicio simul
insipiens et stultus pibūt. qd tñ nō fieret si sapēt et
intelligerent ac nouissima prouiderent. Ecce frater
mi: iam legisti. Iā vidisti in hoc speculo pctoris quid
sapias: quid intelligas: que nouissima prouideas.
Superest igitur et diligenter discas et in corde tuo
firmes: vt sane sapias. recte intelligas. et vt nouissi-
ma tua prudenter prouides: vt per hec eternam
dānationem euadas. et cum dño iesu christo vitam
eternā possideas. Quod nobis concedat qui sine fi-
ne viuit et regnat. Amen.

¶ Explicit speculū peccatoris.

Bernardus de contemptu mundi.

O miranda vanitas. o diuiciarum amor
Lamentabilis. o virus amarum.
Cur tot viros inficis faciendo carum
Quod transit cīclus q̄ flāma stuparum

¶ Dic homo cur abuteris discretionis gratia
 Cum vixit viam desiderio et tendis ad supplicia
 Soluti prefero ocia et preciosis vilia
 Nec in etu penae flecteris, nec spe salutis traheris
 Ut summa queras gaudia. dic homo cur abuteris
 ¶ Quid valet nūdī gloria vide: quā sic āplexeris
 Vulta video indicia q̄ scienter deciperis
 Mundū qui fugit sequeris, & cū labēte laberis
 Sequeudo transitoria. sic bona permanencia
 Sub aure surda preteris. dic homo cur abuteris
 ¶ Certe non excusaberis dissimulando talia
 Nam si sic subterfugeris: post restat conscientia
 Que non tacet latencia, et diuina iudicia
 Declinare non poteris. sed si conuictus fueris
 Patet mortis tentencia. dic homo cur abuteris
 ¶ Non confidas de venia si sero penitueris
 Dies ehi perenniora: quam nisi tu preuenieris:
 fructu condigni operis et restum purgaueris
 Erit tibi miseria absq; misericordia
 In eternū cū mileris. dic homo cur abuteris
 ¶ Ergo vide: cum veneris in iudicis presentia
 Qui tibi prout eris iusta reddet stipendia
 Ne gloriofa patria tuate priuent virtus
 Nam si inūdus occurris: cum iustis sociaberis
 In eterna leticia. Dic homo cur abuteris discretio
 nis gratia.

¶ Idem berwardus

COchristi longanimitas et longa expectatio
O ntra christi bonitas: o quanta miseratio
O cordis induratio et mortis festinatio
Quid differt cur non cogitas hō q̄ vite breuitas
Cito fit consummatio. Cernat hoc meditatio
Cernat hoc meditatio: quid nos primo fuerimus
Nichil prodest elatio. Cernat hoc meditatio
Nam terra tandem erimus
Cernat hoc meditatio quid nos primo fuerimus.
CO vanitatum vanitas curarum occupatio
O cur ambitur dignitas/cur opum cumulatio
Quo tendit congregatio aut qd valet cupiditas
Est in sepulchro sedicas et extra dealbatio
Cernat hoc meditatio quid nos primo fuerimus
CO que mortis acerbitas et q̄ta trepidatio
Cum iam cogit mortalitas ut fiat separatio
Quid prodest delectatio quid pestuosa sociuditas
Quid nunc pro vita flagitas: o sera recordatio
Cernat hoc meditatio quid nos primo fuerimus
CO seruitus: quid cogitas apprens in iudicio
O arguens crudelitas hostis et accusatio
O dolor o confusio o horror o obscuritas
O penarum eternitas et ignis estuatio
Cernat hoc meditatio quid nos primo fuerimus
CO homo cur non festinas ut deuiri tibi mansio
Qua felix immortalitas et nulla trepidatio
Sed perpe exultacio et sanctorum societas

Ac permanens felicitas et leta dei visio
Ceruat hoc meditatio quid nos primo fuerimus.
Cū sit oīs homo feniū et possit fensi fieri cenum
Ut quid homo extolleris Cerne qd es et qd eris
Modo flos es et verteris in fauillam cineris
Per etatū incremēta: immo magis detimenta
Ad non esse traheris
Velut umbra cum declinat vita surgit et festinat
Claudit metā funeris.
Homo dictus es ab humo cito transis qz sumo
Similis efficeris
Nunq̄ in eodem statu permanes dum sub rotatu
Huius vite volueris.
Osors gravis o sors dura. o lex dira quā naſa
Promulgauit miseris.
Homo nascēs cū in errore / vitā ducis cū labore
Et cum metu moreris.
Ergo si scis qualitatēm tue sortis: voluptatem
Carnis quare sequeris:
Memento te in mortuū: et post mortē id messurū
Quod hic seminaueris
Terram teris / terram geris, et in terrā reuerteris
Qui de terra sumeris. di homo cur abuteris
Cerne quid es et quid eris
Modo flos es / et verteris in fauillam cineris

CNos diciturus duplice esse vitā: scilicet presen-
tem temporalem et futuram eternam. Inter quas
mediat mors corporalis que est finis vite presentis
et principiū seu introitus vite future. Sed quicunq;
desiderat in presenti bene vivere et in futuro semp-
ter opozet eum scire bene mori. Nam dicit philozos-
phus q; oppositorum esdem est disciplina. in modo vī-
ta et mors sunt opposita. quare ad scire bene viue-
re necesse est scire bene mori. quod liber iste de arte
bene moriendi docet.

Vale

Non est quo possit melius caro vīlus domari
Mortua qualis erit: q; semper premeditari.

CDe arte bene vivēdi beneq; moriendi tractatus
finit feliciter. Impressus parisiensis in cāpo gaillardi
a Magistro Guidone Mercatore. Anno domini
1497. Die. 10. Aprilis.

LAUS DEO.

Pour Jehan Petit

(P)

(Q)

Anno

1765

Wij de volgende

menschen van de

staatsdienst

te Spanje over

te Spanje over

de grondwet te Spanje

te Spanje over

1765

38. DEUX INCUNABLES PARISIENS — 1° SAINT AUGUSTIN : Sermones ad heremitas, parisiis noviter impressi. *Pro Claudio Jaumar... infine* : Impressum parisiis per Antonium Chappiel impensis Claudii Jaumar jurati universitatis... anno domini MCCCC. In-8 de 112 feuillets. Au titre grand bois représentant St Augustin priant le Christ. Rare : inconnu à Hain, et l'exemplaire signalé par Polain à la Bibliothèque royale de Belgique est incomplet. Le notre est bien complet.

2° TRACTATUS de arte bene vivendi beneque moriendi... *infine* : impressus Farisiis in Capa Gaillardi a mugistro Guidone Mercatore, anno domini 1497, die 10 Aprilis, pour Jehan Petit. Au titre, grande marque du libraire, avec au verso, un curieux bois à plusieurs personnages, partiellement colorié. Manque le feuillet F 1 faisant parti de l'appendice « de Contemptue Mundi », par saint Bernard (Hain 1846). (L'imprimerie de Guy Marchand prouve qu'il y avait au Champ Gaillard (in Capo Gaillardi) plus que les mauvais lieux fréquentés par l'écolier limousin de Rabelais). Ces deux incunables reliés ensemble en un volume in-8 rel. anc. vélin ivoire souple à recouvrement 1.500 F.

Cest-Dommeghem, s/n - (25-4-70)

290x3/525

BPPH/1

